

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет соціальних наук та соціальних технологій

Кафедра політології

Бакалаврська робота

Освітній ступінь – бакалавр

На тему: «ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: ЗРОСТАННЯ ПРОРОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ В УКРАЇНІ З 2014 ДО ПОЧАТКУ 2022 РОКУ».

Виконав: студент 4-го року навчання
Спеціальності
052 Політологія
Урсулов Володимир Володимирович
Керівник - Єремєєв О.С.
старший викладач кафедри політології
НаУКМА

Рецензент Прізвище, ініціали
Бакалаврська робота захищена
З оцінкою _____
Секретар ЕК _____
« » _____ 20__ р.

Київ – 2024 р.

Вступ	с. 3-5
1.Теоретико-методологічні засади поширення впливу Інтернету та соціальних мереж на політичне життя.....	с. 6-13
2. Розгортання інформаційної війни Росії проти України на теренах Інтернету: фактор появи акторів проросійської пропаганди.....	с. 13-35
2.1. Поняття інформаційної війни та чинник соціальних медіа у її провадженні	с.13-22
2.2 Поява акторів проросійської пропаганди в Інтернеті: Анатолій Шарій, Олеся Медведєва, Тетяна Монтян.....	с.22-35
3.Вплив акторів проросійської пропаганди в Україні на результати парламентських виборів 2019 року та місцевих виборів 2020.....	с.35-47
3.1Вплив акторів проросійської пропаганди в Україні на результати парламентських виборів 2019.....	с.38-43
3.2 Участь акторів проросійської пропаганди в Україні на результати місцевих виборів в Україні 2020 року та її наслідки.....	с.43-47
Висновки	с.47-49
Список використаної літератури	с.50-56
Анотація	

Актуальність роботи. Мережа Інтернет та усі її новітні технології, зокрема соціальні мережі, докорінно змінили багато аспектів сучасного суспільства, включаючи і політичне життя. Вони стали важливими інструментами для політичної мобілізації населення, створення дискусій та розповсюдження інформації, через яку відбувається формування громадської думки. Це є особливо актуальним фактором для України. Значні політичні події, такі як президентські, парламентські та місцеві вибори демонстрували важливу роль соціальних мереж у мобілізації громадської думки та впливу на політичні процеси. Неможна не згадати і важливість цих технологій в контексті історичних подій нашої держави. Як Помаранчева революція, так і Революція Гідності дуже сильно залежали від новітніх технологій, якими їх забезпечував Інтернет.

Після подій лютого – березня 2014 року, коли почалася відкрита агресія Росії проти України, соціальні мережі та інші веб-сайти почали відігравати величезне значення у просуванні пропаганди та формуванні інформаційного порядку денного. В Україні з'явилася низка веб-порталів, а в соцмережах – низка впливових інфлюенсерів, зміст діяльності яких досить часто змістовно відповідав та сприяв поширенню російської пропаганди. Українські ЗМІ називають таких інфлюенсерів проросійськими. Проросійський – той, хто підтримує інтереси Росії. Але ці люди самі називають себе українцями з опозиційною думкою. Інтернет нівелює можливості держави інформаційно вплинути на таких людей або суцільно обмежити їх діяльність. Тож, дослідження та виявлення таких випадків є важливим для національної безпеки країни. Адже в даній роботі будуть розглянуті випадки, коли такі інфлюенсери, які стали популярними та впливовими завдяки технологіям та можливостям Інтернету та соціальних мереж, мали абсолютно реальний успіх на політичних виборах в Україні. В якості таких інфлюенсерів було обрано Анатолія Шарія, Олесю Медведєву та Тетяну Монтян, з огляду на їх чисельну аудиторію в Україні у 2014–2022 рр. та участь у виборах (на

прикладі А. Шарія). Дослідження спрямоване на виявлення механізмів, через які цифрові медіа-платформи впливають на політичні настрої, громадську думку та виборчі процеси в Україні.

Метою дослідження є визначення ролі та впливу Інтернету та соціальних мереж на політичне життя в Україні в контексті зростання впливу проросійської пропаганди з 2014 року до початку 2022 року.

Завдання роботи:

- Описати теоретико-методологічні засади поширення впливу Інтернету та соціальних мереж на політичне життя.
- Виявити роль акторів проросійської пропаганди в умовах розгортання інформаційної війни Росії проти України.
- Виявити вплив акторів проросійської пропаганди в Україні на результати парламентських виборів 2019 року та місцевих виборів 2020 року

Об'єктом дослідження є вплив Інтернету та соціальних мереж на політичне життя в Україні.

Предметом дослідження є вплив Інтернету та соціальних мереж на політичне життя України в контексті поширення проросійської пропаганди в умовах російської агресії проти України у 2014–2022 рр.

Методи дослідження: по-перше, був проведений аналіз загальнонаукових методів аналізу та синтезу наукових статей та монографій на тематику впливу Інтернету та соціальних мереж на політичне життя в Україні. Окрім цього також в даному дослідженні розглядалися теорії, критика яких (яка пояснюється часом написання) допомогла виокремити певні механізми та причини зросту проросійської пропаганди в українському сегменті Інтернету. По-друге, був проведений контент-аналіз низки веб-сайтів та офіційних сторінок у соціальних мережах, який допоміг виокремити певні схожі патерни, в контексті просування російської інформаційної

пропаганди. По-третє, був проведений кейс-стаді аналіз результатів парламентських виборів 2019 року та міських виборів 2020 року. В свою чергу, даний аналіз допоміг, на основі конкретних подій, показати реальний вплив акторів проросійської пропаганди в Україні на її політичне життя. По-четверте, було використано якісний метод дослідження – спостереження. Було пропрацьовано низку постів та та «YouTube»-блогів, які, в свою чергу, допомогли відповідати на завдання роботи.

Джерельна база: по-перше, наукові статті та монографії про вплив Інтернету та соціальних мереж на політичне життя в Україні. Також, про причини зростання популярності інфлюенсерів, які просувають в суспільство пропагандистську інформацію. По-друге, дописи та відео, розміщених на таких соціальних мережах як «VK», «Facebook», «YouTube» та «Telegram», а також інших веб-ресурсах. По-третє, низка журналістських статей, які допомагала виокремити певні аспекти щодо позицій та висловлювань певних ключових фігур даного дослідження. По-четверте, результати соціальних опитувань громадськості. По-п'яте, результати парламентських виборів 2019 року та місцевих виборів 2020 року в Україні.

Хронологічні межі дослідження. Цей часовий проміжок був обраний, тому що це був період початку агресії Росії проти України, але не такої відкритої та силової, як це станеться 24 лютого 2022 року. В період між 2014 та початком 2022 рр. Росія використовувала низку можливостей для інформаційного впливу на українців. Тому, саме ці хронологічні межі ліпше усього підходять для дослідження даної теми.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають до себе чотири підрозділи, висновків, списку використаної літератури та анотації. Обсяг роботи – 49 сторінок.

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади поширення впливу Інтернету та соціальних мереж на політичне життя

XXI століття – є століттям новітніх технологій. Ці технології кардинально змінили життя усіх прошарків суспільства. Також, їх поява, безумовно, посприяла зміні і політичного життя. Більше усього на це вплинула поява Інтернету. На жаль, оскільки вплив технологій мережі є новітнім аспектом, не так багато науковців почали досліджувати це питання. Серед вітчизняних можна відмітити Ю.Горбань та О.Мороз[8], які у своїх працях досліджували зміну впливу інформації, яка відбулася через появу нових методів її донесення. До них, серед інших, входять і веб-ресурси.

Інтернет пережив два етапи трансформації, та знаходиться на третьому. Але, в контексті нашого дослідження нас цікавлять тільки перші два. Ці трансформації, умовно, називають революціями Web1.0 і Web 2.0. Контекст переходу від Web 1.0 до Web 2.0 має глибокі наслідки для політичного життя, розширюючи можливості комунікації та участі громадян у політичних процесах. Ці технологічні еволюції не просто змінили способи, за допомогою яких люди спілкуються, вони також трансформували сприйняття та участь в політиці на основному та глобальному рівнях.

Головна різниця полягає в тому, що в еру Web1.0 Інтернет у більшості своїй був абсолютно статичним. Як говорив Тім Бернерслі – людина, яка вперше описала явище даної трансформації: «Веб-сайти функціонували як цифрові брошури, які користувачі могли читати, але не могли легко взаємодіяти зі змістом або іншими користувачами.» [1]. Політичної взаємодії також майже не було. У власній минулорічній курсовій роботі я досліджував як дані зміни вплинули на політичне життя в Україні. Тоді, я дійшов висновку що в часи Помаранчевої Революції 2004р. незважаючи на залучення Інтернет-технологій (обидві ворогуючі сторони створювали веб-сайти, через які поширювали свій порядок денний), це не принесло значного впливу. Такі невдачі багато в чому пояснюються тим, що політична комунікація в цей час

обмежувалася офіційними веб-сайтами партій, новинними порталами, та дискусійними форумами, які зазвичай контролювалися модераторами. Це створювало доволі жорсткі та вертикальні комунікаційні структури, де громадська думка та участь була обмежена і ретельно контролювалася.

Перехід до Web 2.0, в свою чергу, радикально змінив ландшафт інтернет-комунікації. Центральною особливістю Web 2.0 стала інтерактивність та участь користувачів, які тепер могли не просто споживати контент, а й активно його створювати, редагувати та поширювати через блоги, соціальні мережі, та вікі-сайти. Політичні інструменти та платформи стали доступнішими, сприяючи ширшій участі та залученню громадян. Соціальні мережі, такі як Facebook, Twitter, та YouTube, стали потужними інструментами для соціально-політичної мобілізації, просування політичних кампаній та навіть організації протестних акцій. Люди могли швидко об'єднуватись навколо спільних інтересів, обмінюватися інформацією, та координувати свої дії без необхідності для фізичного збору. Так і сталося в Україні в 2013-14 роках під час Революції Гідності. По перше, все почалося з того, що 21 листопада 2013 року відомий журналіст Мустафа Найєм у себе на власній сторінці в Facebook виклав допис з наступним наповненням: «Збираємося о 22:30 під Монументом Незалежності. Одягніться тепліше, візьміть із собою парасольки, чай, каву, гарний настрій та друзів. Репости дуже вітаються!». [2]. Цей пост спричинив справжній резонанс, тож того самого вечора на Майдан Незалежності вийшло сотні киян, для того щоб захищати свої права та висловити позицію недовіри до дій чинної державної влади, що прийняла рішення призупинити укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Іншим чинником поширення та впливу Інтернету та соціальних мереж на політичне життя може слугувати нівелювання так званої «теорії спіралі мовчання». Цю теорію розробила німецька соціологиня Елізабет Ноель-Нойманн. Авторка вважає, що ЗМІ прискорюють приглушення меншості в

спіралі мовчання. Хоча кожна людина має квазістатистичний орган (певна функція мозку або психіки людини, яка відповідає за аналіз і сприйняття громадської думки), за допомогою якого можна аналізувати клімат громадської думки, ця система раннього попередження вимагає обробки даних. Безпосереднє спостереження дає нам лише незначну частку інформації, яку ми використовуємо; друковані та електронні ЗМІ забезпечують більшу частину наших знань про навколишній світ. [3]. Е. Ноель-Нойман розглядає всі типи засобів масової інформації як агентів цього гіпотетичного шостого чуття, але вона не впевнена, що вони завжди нам добре служать. [3]. Це тому, що думки, підтримані впливовими ЗМІ, часто завищені, адже вони формують публічний дискурс. Вона вказує, що в будь-який час суспільство помилково уявляє, якою є насправді думка громадськості. [3]. Через це люди, які мають позиції протилежні від більшості, дуже часто не висловлюють свої думки публічно, а отже формується недоповнений дискурс. Оскільки вони можуть зрозуміти, коли вони не синхронізовані з громадською думкою, а також побоюються бути ізольованими за прихильні погляди, ми можемо очікувати, що ті, хто бачить себе в меншості, будуть мовчати. Це саме те, що передбачає Е.Ноель-Нойман: «Особи, які ... помічають, що їхня власна думка поширюється та переймається іншими, будуть впевнено публічно озвучувати цю думку. З іншого боку, особи, які помічають, що власна думка втрачає позиції, будуть схильні до більш стриманого ставлення». [3]. Поява та розповсюдження Інтернету нівелює цю проблему. Новітні технології та сама структура «глобальної павутини» дозволяє подібне. При належному рівні анонімності люди об'єднуються в групи в соціальних мережах де можуть вільно об'єднуватися та відстоювати власну непопулярну або навіть маргінальну думку, без будь-якого зазіхання на їх безпеку. Такі маргінальні групи можуть з часом виходити з анонімності та за допомогою деякого пом'якшення своєї позиції починати розширювати зони свого впливу. Саме такі випадку і будуть розглядатися в цій роботі в подальшому.

Наступною важливою темою, яка буде розглянута в цьому розділі стане феномен «фальшивих новин». Для більш легітимного аналізу цього явища та його наслідків я буду звертатися до роботи Едсона Тендока та Женг Вей Ліма «Визначення поняття «фейкові новини»: Типологія наукових визначень». Як зазначають автори на початку своєї роботи: «Оцифровка новин кинула виклик традиційним визначенням новин. Інтернет-платформи забезпечують простір для нежурналістів для охоплення масової аудиторії. Зростання громадянської журналістики поставив під сумнів зв'язок між новинами та журналістами, оскільки нежурналісти почали займатися журналістською діяльністю, щоб виробляти журналістські результати, включаючи новини» [4]. Власне, ці твердження яскраво описують один з важливих лейтмотивів цієї роботи, а саме те, як можливості Інтернету змінили ставлення суспільства до отримання інформації, і як цим можна вміло маніпулювати. Технології соціальних мереж допомагають ставити знак дорівнює між усією інформацією, яка циркулює в цій мережі. Різниця між офіційним представником держави, або структури та звичайним користувачем, який висловлює свою точку зору, майже нівельована. Автори пишуть: «Зрештою, соціальні медіа запропонували ширшу платформу для нежурналістів для участі в журналістиці. За допомогою своїх акаунтів у соціальних мережах користувачі можуть розміщувати інформацію, фотографії, відео та розповіді про гідні уваги події, з якими стають свідками безпосередньо.» [4]. Важливо, також, розглянути типологію фальшивих новин, для того щоб вміти розрізнити механізми їх використання. Е. Тендок та Ж. В. Лім, поміж інших типів, виокремлюють два, які для даного дослідження будуть найбільш цікавими – це фабриковані новини та пропагандистські новини. Фабриковані – новини, які не мають фактичної основи, але публікуються у стилі новинних статей, щоб створити легітимність [4]. Проблема цих новин полягає в тому, що вони виглядають як реальні новинні статті. І якщо якийсь офіційний канал сприймає їх як правдиві, то такі новини автоматично стають легітимними. Пропагандистські новини – ті, які створюються політичним

суб'єктом для впливу на сприйняття громадськості. Відверта мета – принести користь громадському діячу, організації чи уряду [4]. В цьому контексті автори наводять дослідження, в якому російський федеральний канал «Перший» порівнювали з іншими європейськими каналами, які транслюють новини. Було виявлено, що росіяни дуже часто не дотримуються базових правил та основ журналістики, на противагу європейцям, які працюють більш добросовісно. [4]. Якщо така пропагандистська робота відбувається на теренах традиційного ЗМІ, то мережа Інтернет стає ще більш вразливою, в контексті просування таких новин.

Усе вище перелічене підводить нас до думки, що поява величезною кількості платформ для отримання інформації, можливість цю інформацію дуже легко перекручувати та змінювати, ставить питання про те, а чи продовжує інформація виконувати свою першочергову роль. Над цим питанням замислюється відомий французький мислитель Жан Бодріяр у своїй праці «Симулякри і симуляція». В розділі під назвою «Імплозія смислу в засобах інформації» автор доходить до думки, що чим більше світ продукує інформації, тим менший сенс вона має. [5]. Він висуває три наступні гіпотези: перша: «Або інформація продукує смисл (негентропічний чинник), але їй не вдається компенсувати раптову втрату значення в усіх сферах. В цьому випадку слід звернутися до продуктивності базису, аби прийняти естафету від засобів інформації, які слабшають.» [5], друга: «Інформація не має нічого спільного із значенням. Це вже інше, це операційна модель іншого порядку, зовнішня щодо смислу та циркулювання власне смислу.» [5], та третя: «Між двома явищами існує чіткий та необхідний взаємозв'язок, тією мірою, якою інформація прямо руйнує або нейтралізує смисл і значення. Втрата смислу прямо пов'язана з підривною та відлякувальною дією інформації, засобів інформації та засобів масової інформації.» [5]. З цих трьох гіпотез третя здається Ж.Бодріяру більш прийнятною та правдивою. Тому що і справді, можливості сучасних технологій для створення

фальшивих новин, можливості соціальних мереж, які ставлять в один ряд блогерів з великою аудиторією разом з реальними представниками влади, які продукують офіційний порядок денний. Та й ті, можуть видозмінювати інформацію задля власних пропагандистських цілей забираючи у неї її сенс. Продовжуючи свої роздуми автор дає два пояснення таким тенденціям. Перша: «Замість того щоб стимулювати комунікацію, вона вичерпує свої сили на інсценування комунікації. Замість того щоб продукувати смисл, вона витрачає свої сили на інсценування смислу. Перед нами добре відомий велетенський процес симуляції. Дедалі частіше інформацію заповнює оцей різновид примарного змісту, гомеопатичного трансплантата, сторожкого сну комунікації. Циркулярна схема, в якій на сцені розігрують те, чого бажають у залі, антитеатр комунікації, котрий, як відомо, завжди є лише повторним використанням у негативі традиційної інституції, інтегрованою мікросхемою негативу» [5] і друга : «За цим надмірним інсценуванням комунікації засоби масової інформації, інформація посилено домагається непереборної деструктуризації соціального. Так інформація розчиняє смисл і розчиняє соціальне в чомусь схожому на туманність, призначену зовсім не для зростання нового, а навпаки, для тотальної ентропії. Таким чином, засоби інформації — це рушії не соціалізації, а якраз навпаки, імплозії соціального в масах.» [5]. В першому випадку Ж.Бодріяр зазначає, що традиційні ЗМІ, а зараз і веб-портали здебільшого продукують контент, який важливий тільки для певного контексту та споживача. Цей контекст може видозмінюватися з урахуванням країни, в якій він створюється, політичного устрою держави та багато чого іншого. При цьому одна й та сама інформація буде поглинатися з абсолютно різними висновками щодо неї. З цього твердження він виводить друге, за яким такий лад спричиняє імплозію соціального. Інакшими словами, інформація сенс якої має об'єднувати суспільство, ще більше його диференціює. Таким чином можуть створюватися маргінальні групи та об'єднання, які будуть поширювати свій вплив за рахунок недоліків сучасного поглинання інформації та можливостей новітніх технологій.

Висновки до розділу 1

Аналізуючи вищезазначені аспекти першого розділу, можна дійти деяких проміжних висновків, які дадуть певну основу для розуміння змісту роботи в подальшому.

По-перше, важливою віхою у зміні політичного життя став перехід від системи Web1.0. до Web2.0., що кардинально змінив можливості залучення суспільства в політичні процеси. Якщо раніше мережа Інтернету здебільшого слугувала засобом односторонньої передачі інформації, в той час як перехід на нові технології докорінно змінив систему. Відтоді Інтернет та соціальні мережі, які там з'явилися, перетворилися на реальну потужну платформу, де будь-який користувач може не тільки споживати контент, а також його і створювати. Це перетворило Інтернет на значущий майданчик в контексті важливих політичних та активістських подій. Прекрасним прикладом впливу Інтернету на подію слугує Революція Гідності.

По-друге, важливо відзначити, що наявність соціальних мереж майже повністю нівелювала «спіраль мовчання». Ця теорія полягала в тому, що люди менше схильні висловлювати власні думки публічно, якщо вони вважають їх непопулярними в суспільстві. Можливості Інтернету та соціальних мереж допомагають таким непопулярним групам знаходити один одного і вільно обговорювати теми, які раніше могли бути ігноровані або придушені в умовах цілковитого домінування більш традиційних медіа. Це сприяло більшій легітимізації маргінальних думок у суспільстві.

По-третє, вагомий вплив в умовах Web 2.0. набули і фальшиві новини, які за допомогою механізмів соціальних мереж радикально збільшили кількість маніпулятивних новин в інформаційному просторі. Ці фактори доводять нас до висновку, що Інтернет не лише розширює можливості для поширення різноманітних поглядів, але й створює платформу для маніпуляцій, які можуть мати серйозні політичні наслідки.

Також, окрема увага була присвячена роботі Жана Бодріяра «Симулякри та симуляції». Цікавим аспектом для даної роботи стали деякі висновки автора, які підводять нас до думки, що разом з появою ЗМІ, а потім і з їх видозмінням в соціальних мережах та інших веб-ресурсах реальність починає імітуватися, що веде до ерозії смислу і значень. Він стверджує, що інформація замість того, щоб об'єднувати та надавати об'єктивну картинку світу, його тільки видозмінює та вбиває сенс та значення.

Загалом, підсумовуючи усі висновки, можна сказати, що Інтернет як платформа відкриває неосяжні можливості для маніпуляцій з інформацією. Прикладом цього є і діяльність досліджуваних у роботі проросійських блогерів – А. Шарія, О. Медведєвої, Т. Монтян.

Загалом, підсумовуючи усі висновки можна сказати, що Інтернет, як платформа, відкриває неосяжні можливості для маніпуляцій з інформацією.

Розділ 2. Розгортання інформаційної війни Росії проти України на теренах Інтернету: фактор появи акторів проросійської пропаганди

2.1. «Поняття інформаційної війни та чинник соціальних медіа у її провадженні»

В 2014 році Російська Федерація почала військову агресію проти України спочатку анексувавши Автономну Республіку Крим, а потім почавши пряму військову агресію в Донецькій та Луганській областях. Але якщо в першому випадку використовувалися виключно російські військові, то в другому їм допомагали сепаратистські утворення, які склалися в більшості своїй з громадян України. Причиною такої поведінки окремих громадян України стала, розгорнута Росією набагато раніше, інформаційна війна.

Як зазначає науковець Руслан Пилипчук: «Інформаційна війна – це вплив на населення іншої країни у мирний або військовий час через розповсюдження певної інформації та захист громадян власної країни від такого впливу». [6].

Незважаючи на ефективність використання цього засобу сьогодні, так як наявні величезні технічні можливості для ведення такого роду війни, такі як: телебачення, інтернет, друкована продукція тощо, цей метод має достатньо довгу історію використання. Ще китайський стратег VI–V ст. до н.е Сунь-Цзи у своїй книзі «Мистецтво війни» писав: «У будь-якій війні, за правило, найкраща політика зводиться до захоплення держави в цілому... Здобути сотні перемог у бою – це не межа мистецтва. Підкорити супротивника без бою – ось це вінець мистецтва». [7]. Основною метою інформаційного протистояння є ослаблення етичних та фінансових ресурсів опонента або суперника, а також посилення власних потужностей. Цей процес передбачає реалізацію стратегій пропагандистського впливу, спрямованих на переконання та емоційне сприйняття людей у рамках ідеологічної боротьби. [8]. Важливо відзначити, що інформаційні конфлікти є важливою частиною ідеологічної війни [8]. Хоча такі конфлікти безпосередньо не призводять до фізичних руйнувань чи втрат, відсутність видимих наслідків часто призводить до недооцінки їх важливості. [8]. Тож, шкоду, яку можуть завдати інформаційні атаки на соціальну свідомість та індивідуальну психіку, не слід недооцінювати. Вона може бути порівнянна або навіть перевищувати фізичні наслідки збройних конфліктів у плані довгострокового впливу.

Одна з головних цілей використання такого роду тактики є впливання на психологічний стан людини. Ще Аристотель майже 6 тисяч років назад в своєму трактаті «Про душу» виокремив деякі ключові аспекти людської психіки, такі як : емоції та самосвідомість людини.[63]. Ці аспекти залишаються одними з найголовніших для сприйняття інформації і сьогодні. Не можна не згадати історію з легендою про троянського коня. Десять років греки безуспішно намагалися взяти Трою. Тоді вони вирішили вдатися до хитрості. Спаливши свій табір, вони залишили великого дерев'яного коня, в якій залізли найкращі грецькі воїни. Троянські розвідники, які на наступний ранок вирішивши, що греки здаються, забрали цього коня в середину міста, сприйнявши цей «дар» як знак поразки. Пізніше, пізно вночі, греки вилізли з

коня та завоювали місто яке вже святкувало перемогу. Також актом використання інформаційної війни можна вважати розкидування листівок військовими літаками під час Другої світової війни. Тим самим ворогуючі країни намагалися знизити віру цивільних у перемогу та піддавали їх додатковому психологічному тиску.

Повертаючись до війни Росії проти України, як її на той час багато науковців вважали «гібридною» можна зауважити, що інформаційна війна з боку Росії почалася набагато раніше ніж вище згадані події. З самого початку президенства Володимира Путіна російська пропаганда почала лобіювати ідею поширення так званого «російського світу». Головний ідеолог «руського світу» та путінізму Олександр Дугін у своїй праці «Катехизм члена ЄСМ» писав : ««Ми імперобудівники новітнього типу, і не згодні на менше, ніж влада над світом... Ми діти й онуки панів землі. Нам поклонялися народи і країни, наша рука простягалася на півсвіту, а підшви топтали гори і долини усіх континентів земної кулі. Ми все повернемо назад». [9]. А сам Путін, в свою чергу, на Мюнхенській конференції 2007 року назвав розпад Радянського Союзу – «найбільшою геополітичною катастрофою двадцятого століття»[64]. Український медіапростір, з іншої сторони, не представляв нічого свого аж до подій Революції Гідності. По телебаченню та в мережі в більшості своїй показували російські фільми та серіали, велика кількість російських виконавців мали неабияку популярність серед громадян України. Тож, можемо зауважити, що внаслідок процесів технологізації та глобалізації, зростання транскордонних інформаційних потоків, кордони між державами стали фактично розмиватися. Це напряду вплинуло на особисте відношення українців до Росії. КМІС в лютому 2014 року провів соціологічне опитування щодо ставлення українців до дружніх взаємовідносин з РФ. Результатом цього дослідження стало те, що 68 відсотків опитаних громадян України «хотіли б, щоб обидві країни були незалежними, але дружніми державами — з відкритими кордонами, без віз та митниць». [10].

Також, важливою складовою інформаційного впливу Росії на Україну стало запровадження президентом РФ Путіним в 2012 році акції «Безсмертного полку» на 9 травня. Ця подія мала неабиякий успіх і в Україні. В соціальних мережах, таких як «Facebook», «VK» та «Однокласники» (до їх заборони в 2017 році) українці об'єднувалися в групи для згуртування та планування цієї акції в себе містах. Представники цих груп – здебільшого літні люди, які більшість свого життя прожили в радянському союзі. Незважаючи на це, для російських ЗМІ будувалася картинка, в якій щорічно (остання хода відбулася в 2021 році) тисячі українців з різних міст країни підтримували прокремлівську акцію. Ще більше підігрівало цей фактор те, що після подій Революції Гідності офіційна позиція української влади щодо дати 9 травня змінилася. На рівні з Днем перемоги з'явився День пам'яті та примирення, що відзначається 8 травня. Також цю ходу підтримувала низка українських політиків, лояльних Кремлю. [11].

Іншої складовою інформаційного впливу та ідеологічним стовпом «руського світу» являє собою так зване «мовне питання». Людмила Путіна – колишня дружина Володимира Путіна в 2010 році під час свого виступу на Всеросійській науковій конференції промовила наступні слова: «Російська мова об'єднує людей у російський світ - сукупність тих, хто розмовляє і думає цією мовою», - продовжуючи – «Росія закінчується там, де закінчується російська мова» [12]. З цих слів можна побачити наскільки велику роль в поширенні пропаганди «руського світу» віддається мовному питанню. В цьому контексті цікаво згадати, прийнятий в 2012 році, так званий «Закон України про засади державної мовної політики». В ньому йшлося: «Кожен має право вільно визначати мову, яку вважає рідною, і вибирати мову спілкування, а також визнавати себе двомовним чи багатомовним і змінювати свої мовні уподобання.» [13]. В цілому цей закон наділяв мови меншин, зокрема російську, статусом регіональної. Інакшими словами, наявність такого закону у взаємодії з історичними та географічними

особливостями України де-факто визнавала російську – другої офіційною мовою в державі. Місце української мови в мережі Інтернет було ще більш хитким. Найбільш популярні соціальні мережі в країні на той момент – «VK», та «Однокласники» були абсолютно повністю російськомовними. За даними Web Technology Surveys, на 2014 рік світова частка україномовних сайтів складала менше одного відсотку. [14]. Це призвело до того, що майже увесь український інфопростір в мережі Інтернет був російськомовним. Саме з таким бекграундом Україна підходила до подій Революції Гідності 2013-2014рр.

Після перемоги революції в Україні, Росія почала операцію щодо захоплення Криму та подальшої анексії півострова. В Криму РФ розгорнула свою інформаційну кампанію. Окрім традиційних адміністративних та силових заходів, таких як обмеження діяльності засобів масової інформації та спроби зупинення роботи Інтернету на території Кримського півострова інформаційно-психологічний вплив посилювався й за допомогою механізмів блокування веб-ресурсів, які активно або потенційно могли спростовувати неправдиві повідомлення. [15]. Серед таких заходів було блокування сторінок «Правого сектору» та «Євромайдану» у соціальній мережі «VK», відповідно до вимог Роскомнагляду. [15]. Таким чином, росіяни забирали будь-яку можливість у українців, які не поділяли українофобні ідеї, здобувати інформацію, опозиційну до офіційного порядку денного. Адже українські телебачення було відключено, а Інтернет залишився єдиною альтернативною платформою.

Також російські силові структури залякували фізичною розправою користувачів, які активно постили на своїх сторінках проукраїнську риторику. Показовою історією є доля Решата Аметова – першої цивільної жертви російської агресії. 3 березня 2014 роки Решат вирішив вийти на одиничний пікет в центрі Сімферополя проти так званого «референдуму», про що писав за декілька днів до цього на своїй сторінці в соціальній мережі «VK». [16]. На очах в усіх перехожих його схопили і вивезли на машині в

невідомому напрямку. Через два тижня його мертве тіло знайшли за 60 кілометрів від Сімферополя, а його сторінку було заблоковано.

Іншим прикладом слугує викрадення Василя Черниша, колишнього співробітника СБУ в м. Севастополь за його антиросійські пости в соціальних мережах. [16]. Його викрали прямо з його квартири в Криму. Що з ним сталося - достеменно не відомо і сьогодні.

Ще однією складовою інформаційної війни, яка з'явилася на той момент стали – «інтернет-тролі». За аргументуванням порталу «По той бік новин» під тлумаченням словосполучення «інтернет-троль» маються на увазі облікові записи, що розміщують провокаційні повідомлення з метою викликати гайп, конфлікти між учасниками дискусії, образи, війну правок, марнослів'я тощо. [17]. «Тролями» переважно виступають фейкові обліковки. Хоча інколи (переважно ситуативно) «тролями» виступають справжні люди. [17]. Як приклад, який ілюструє силу та вплив таких дописів можна згадати події 2 травня 2014 року в Одесі. Один з таких «тролів» в своїх соціальних мережах відрекомендував себе як «лікар». В пості на «Facebook» писав: ««Як лікар, я поспішив допомогти одному з них, якого можна було врятувати, але мене зупинили проукраїнські радикали-нацисти». [18]. Цей користувач в такому простому посланні використовував усім відомі тези російської пропаганди, таким чином звинувачуючи проукраїнських активістів у трагічних подіях, які сталися тоді в Одесі. Через декілька тижнів служба підтримки «Facebook» заблокує цю сторінку. Але таких фейкових акаунтів десятки тисяч. Незважаючи на те, що соціальні мережі активно протидіють розповсюдженням таких облікових записів, боротьба з ними завжди буде актуальною.

Абсолютна неготовність української влади до ведення такого роду війни і стали причинами інформаційних поразок в Криму та на Донбасі під час подій в 2014р. Тому для того, щоб не ставало ще гірше, наша влада також почала робити певні кроки в контексті інформаційної війни, впроваджуючи санкції.

По-перше, 19 серпня 2014 року спільним рішенням МВС України та Національної ради з телебачення та радіомовленням було заборонено мовлення 14 пропагандистських, федеральних російських телеканалів. [19]. Що більш важливо в контексті нашого дослідження, у той же час відбулася заборона для українських провайдерів мати відкритим доступ до онлайн трансляцій цих каналів в мережі Інтернет.

По-друге, в травні 2017 року на офіційному сайті Президента України з'явився пакет санкцій щодо юридичних осіб Російської Федерації. Серед інших в цей список потрапили найпопулярніші на той момент в Україні соціальні мережі «VK» та «Однокласники», усі сервіси «Яндекс» та пошта «Mail.ru». [20]. Це було абсолютно непопулярне, але досить важливе рішення для інформаційної безпеки держави. При цьому українське суспільство, в більшості своїй, не сприйняло це впровадження. За даними ГО «Детектор Медіа» до заборони у «VK» було зареєстровано більше 27 мільйонів громадян, в той час як частка «Facebook» складала усього 3.2 мільйони. [21]. При цьому сумарно в російських соціальних мережах було зареєстровано понад 40 мільйонів акаунтів. [21]. Багато українців вважало такі заходи зазіханням на права людини і певними проявами авторитаризму.

Незважаючи на це, заборона російських соціальних мереж сприяла змінам в українському сегменті Інтернету, що позначилася скороченням кількості користувачів російських соціальних медіа. Вже через рік залишилося тільки трошки більше 20% користувачів «VK», від тієї кількості яка була до заблокування. [22]. А також, частка україномовних сайтів зросла від позначки 0.1% за 2014 рік до 0.6 вже у 2021 році. [14].

Не менш важливу роль в контексті протидії російській інформаційній війні для України зіграв громадський сектор. Після початку анексії Криму та бойових дій на Сході України громадські організації, волонтерські та інші групи та об'єднання досить активно включилися в боротьбу проти розповсюдження дезінформації, розвінчування фальсифікацій та протидію російській пропаганді. Проводячи моніторинги ЗМІ та соціальних мереж,

аналізуючи велику кількість повідомлень, вони виявляли та оприлюднювали правдиву інформацію. В цьому контексті саме мережа Інтернету та соціальні мережі стали на допомогу, адже саме тут, в більшості своїй і поширювалася ця доказова база.

Освітні проекти та тренінги з медіаграмотності теж стали важливим елементом роботи громадського сектору. Вони спрямовані на підвищення критичного мислення громадян, щоб вони могли самостійно розпізнавати маніпуляції та фейки. Ці ініціативи охоплюють широкі верстви населення, від школярів до старшого покоління, забезпечуючи їм необхідні знання та інструменти для критичного аналізу інформації. І так як на перших порах, не маючи достатнього фінансування для проведення, або в часи епідемії Covid-19 саме мережа Інтернету і стала місцем для проведення таких заходів. Яскравим прикладом проведення такого типу подій слугує величезна, міжнародна, громадська організація, під назвою «Міжнародний республіканський інститут». Її українське відділення активно залучається до громадського сектору, допомагаючи розвивати демократичні процеси в політичному житті. В них є своя власна платформа для онлайн – навчання. [23].

Але, Україна має і своїх впливових представників в цій сфері. В березні 2014 року була заснована фактчекерська волонтерська ініціатива, під назвою «Stop Fake». Першопочатковою місією цього проекту – була ідентифікація перевірка та спростування неправдивої інформації про Україну на ТБ та в Інтернеті.[24]. Також, даний проект має і свій величезний вплив на міжнародній арені (результати їх проектів використовують проукраїнські європейські дипломати, щоб агітувати своє населення ставати на бік України у конфлікти з Росією), поширюючи свої знахідки на власному веб-сайті декількома мовами, що в свою чергу вносить свій внесок в допомогу Україні у протидії російській пропагандистській інформації на більш глобальному рівні. [24]. З 2017 року також вони проводять тренінги, де навчають громадян

різного статусу та віку. Про важливість цього аспекту, було докладно написано вище.

Іншою важливою громадською організацією стала ГО «Детектор Медіа». У 2016 році дана громадська організація розробила перший, на той момент в Україні, звіт, присвячений аналізу пропагандистських нарративів, який став значним внеском в протидію інформаційній війні проти України. [24]. Звіт включав детальний аналіз методів та тем, які використовувалися в російських пропагандистських матеріалах, а також надавав переважно практичні рекомендації стейкхолдерам щодо ефективних способів протидії дезінформації. [24]. ГО "Детектор Медіа" стала важливим ресурсом для медійних працівників, дослідників, політичних аналітиків та широкої громадськості, які шукають об'єктивну оцінку медійного ландшафту в Україні та методи протидії пропагандистським кампаніям і знаходять її в Інтернеті.. Її доповіді та аналітичні матеріали часто використовуються для розробки стратегій на національному та міжнародному рівнях у сфері інформаційної безпеки.

Не дивлячись на те, що як державний так і громадський сектор активно сприяв протидії російській дезінформації, Росія продовжує мати значну перевагу в інформаційній війні. Здебільшого, це зумовлено величезним арсеналом інформаційних інструментів, якими володіє Росія. Починаючи від контролю величезного медіа ресурсу, закінчуючи їх активним використанням соціальних мереж, де їх «інтернет-тролям» вдається дуже швидко генерувати та поширювати дезінформацію. Іншою проблемою є певна незгуртованість в роботі різних акторів політичного життя в Україні, які спрямовані на інформаційну протидію російській пропаганді. Окрім цього, як зазначалась вище в РФ наявна перевага в ресурсах (підконтрольні ТБ та ЗМІ в Росії, а також за її межами, які працюють на офіційну російську пропаганду), через цей низка українських громадян вірять в те, що ці інформаційні ресурси пропагують. Також значну роль відіграє рівень медіаграмотності населення,

яка потребує подальшого підвищення для ефективної критичної оцінки та відкидання пропагандистського контенту.

2.2 Поява акторів проросійської пропаганди в Інтернеті: Анатолій Шарій,

Олеся Медведєва, Тетяна Монтян

Одним з найбільших важливих здобутків революції WEB 2.0, як я вже писав, є можливість обміну інформацією онлайн. Але в контексті інформаційного протистояння України російській агресії цей важливий чинник приносить неабиякого клопоту. Адже, будь-яка людина в соціальних мережах, яка впевнено тримається на камері та вміє гарно говорити, може стати інфлюенсером, людиною до якої будуть дослуховуватися. Також, через усім зрозумілу специфіку Інтернету кордони між країнами майже не відчуваються, тож це допомагає інформації вільно пересуватися по усьому світові. Це дає Росії безпосередньо розповсюджувати свої меседжі далеко за межі їх геополітичного впливу та нав'язувати свої наративи міжнародній аудиторії, у тому числі в Україні. Таким чином і з'являються в мережі інтернет-інфлюенсери, або як їх інакше називають, блогери, які, незважаючи на своє українське коріння або, навіть, громадянство розповсюджують меседжі російської пропаганди, до якої починають прислухатися інші громадяни України, які так чи інакше схильні до сприйняття проросійських наративів.

До таких проросійських блогерів українського походження належить, наприклад, Анатолій Шарій, колишній журналіст таблоїдних видань та автор статей у виданні «Обозреватель», яке належить колишньому народному депутату Михайлу Бродському. Таким було життя Анатолія до 2012 року. Потім відбулася, усім відома, «спроба замаху» на А.Шарія. В результаті розслідування стало відомо, що майбутній блогер інсценував цей замах. Анатолія оголошують в розшук. Заявляючи, що режим Януковича переслідує його, він втікає з країни та знаходить прихисток в Литві. Приблизно з цього часу він заводить свій канал на платформі «YouTube» під назвою «Анатолій

Шарій», та починає активно випускати ролики на політичну тематику. Перші відео він записує в часи активних подій Революції Гідності. Тези, які він висуває в своїх роликах багато в чому сходяться з російською пропагандою. YouTube-канал А.Шарія нині заблокований на території України, тож в контексті нашого дослідження будуть використовуватися вторинні джерела, які посилаються на оригінальні відео блогера. Так, вже у другому своєму відео, присвяченому трагічній частині Революції, а саме Небесній Сотні, він говорить: «Подивився на відео загибелі Небесної сотні. В принципі, яка там сотня, група дебілів, яка пішла під кулі, претенденти на премію Дарвіна, загалом це майдануті, їх не шкода, їм так і треба». [25].

Такі контраверсійні та різкі висловлювання на адресу цих подій знаходять свого глядача, і популярність каналу А.Шарій починає стрімко рости. З цього моменту майже кожного дня він випускає по декілька коротких відео на тематику найгарячіших політичних подій в Україні. Перші загальнонаціональні скандали за участю А.Шарія починаються після початку Антитерористичної операції України на Донбасі. По-перше, визнаючи присутність російських військ на Сході України, він до останнього послідовно називав ці події внутрішнім конфліктом та громадянською війною. [25]. По-друге, «Military», український інтернет-портал, який займається розвінчуванням військових фейків зі сторони Росії написав великий допис про А.Шарія. В ньому перелічується низка висловлювань цього блогера, які ставлять за мету підірвати авторитет Збройних Сил України. Так, він в своїх відео розповідає, що українські ЗМІ намагаються видати підбиті українські БТР за ворожі. Звичайно, що це цілковита брехня, що і доводить аналіз фахівців даного порталу. [26]. Ще одна важлива тема, яку підіймає канал А.Шарія – це, нібито, спростування факту наявності російських військових та важкої техніки на полі бою. Так він намагався видати сучасний російський танк за український. [26]. Але найбільший скандал тих часів за участю А.Шарія стосувався збиття 17.07.2014 р. літака «Boeing» малоазійської авіакомпанії. Його збили проросійські незаконні

збройні формування за наказом їхнього ватажка Ігоря Гірка-Стрелкова, що потім влітку 2022 року Гаазький міжнародний суд. Але в 2014 А. Шарій цілковито захищав російський пропагандистський наратив щодо того, що це було діло рук українських військових. Портал «Military» знову ж таки спростовує цю інформацію. [26].

Окремою складовою діяльності Анатолія Шарія є ідея розколювання суспільства на два ворогуючі табори, так звані «схід» та «захід». Так в одному зі своїх інтерв'ю він промовив такі слова: «Я українець, а ви не українці. Ви другий сорт... ну, я не кажу другий сорт, ні, ви просто напівкровки. Третєкровки, четверокровки. Ви наполовину, поляки, наполовину ви угорці, наполовину ви навіть не знаю що насправді. Не розповідайте киянам, як їм поводитися, як їм треба любити країну, любити свій прапор. Тому, що це не ваш прапор. У вас прапора немає. Ви не українці». [27]. Це ще один дискурс, на якому тримається пропаганда «російського світу». Окрім цього А.Шарій у своїх відео критикував українську символіку. У своїй статті «Да здоровує нацизм» він написав: «Усе, починаючи з гімну, який замінив "живи Україно, прекрасна і сильна!" на "ще не вмерла України ні слава ні воля", просякнуте бездумним бажанням розтоптати, знищити, не створюючи натомість нічого путнього. Символ України сьогодні - не серп і молот, а качан кукурудзи по п'ять гривень за штуку, вставлений у пару єгипетських картоплин.» [31].

В 2020 році почалася світова епідемія Covid-19. Через декілька місяців передові країни та компанії в сфері охорони здоров'я по усьому світу почали розробку вакцини від цієї хвороби. Анатолій Шарій разом з іншими проросійськими пропагандистами та політиками в цей час намагалися усіляко розхитати політичну ситуацію в Україні на цій темі. Інститут масової інформації зробив дослідження щодо меседжу проросійських політичних акторів щодо просування ідеї використання російської вакцини «Спутнік V». Так, у своєму відеозверненні 20 жовтня 2020 року А.Шарій наголошує на тому, що російська вакцина вже активно випробовується, і нею було

вакциновано вже понад 40 тисяч людей. [28]. Хоча навіть федеральне російське ЗМІ в той же день виходило з новиною, що таких людей було лише 12 тисяч. Іншою маніпулятивною складовою цієї інформаційної кампанії було формулювання, що українці – нібито піддослідні для низки інших міжнародних компаній, які розробляли вакцину. [28]. Також у дописі за 6 січня 2021 року він звинувачує усю політичну українську верхівку у тому, що вакцинація не зможе нормально відбутися, через величезний брак шприців. [29]. А на купівлі нових, нібито, будуть відбуватися певні фінансові махінації.

Але найголовнішою складовою цієї компанії був дискурс, в якому українські високопосадовці не купують російську вакцину, тільки тому що вона російська. Так про це в своєму відео говорить А.Шарій: «Потрібно говорити щодня, кожному вмираючому, кожному, хто може захворіти, у кого хтось із рідних захворів, - це через українську владу». [28]. Блогер намагається переконати своїх глядачів: українська влада не купує російську вакцину, не тому що вона не пройшла достатньої кількості дослідів та може бути небезпечною, а тільки виключно через те, що вона російська. Він таким чином каже українці краще помруть, ніж отримають дозу російської вакцини.

Також, в 2020 році Анатолій Шарій знімає відеоролик у підтримку Російської Православної Церкви в Україні (УПЦ МП). [30]. В цьому відео він звинувачує автокефальну Православну Церкву України в розпалюванні міжконфесійної війни. Цей випадок виокремлює ще один дискурс інформаційної пропаганди Росії, який ідеологічно підтримує А.Шарій. З 17 сторіччя Київська метрополія завжди була підконтрольною Москві, керувалася з порушеннями тогочасних угод між Московським та Константинопольським патріархатами та стала слугувати інструментом русифікації православних українців. Томос про автокефалію Православної Церкви України є важливою складовою у духовному відокремленні від Росії, адже він став офіційним визнанням з боку Вселенського патріархату незалежного від московського центру українського православ'я. Тож позиція

Анатолія Шарія з приводу цього питання наявно показує його політичну орієнтацію, що збігається з позицією як РПЦ–МП, так і російського політичного керівництва.

Ще один епізод, який пов'язує полеміку А.Шарія з російськими пропагандистами стосується ставлення блогера до дня закінчення німецько-радянської війни. 9 травня кожного року він усіляко підтримував людей, які виходять на акції так званого «безсмертного полку», про які було зазначено вище. Також, окрім цієї інформаційної лінії, він просуває іншу – критика політики вищого керівництва держави щодо цих дат 8 та 9 травня. В своєму дописі в соціальній мережі «Telegram» він пише: «3 Днем Перемоги. Ніякого не "примирення", а перемоги, заради якої загинули мільйони. І ніякої не перемоги окремих особистостей, а загальної». [32]. Також, у своїх відеороликах людей, які виходять з проукраїнською позицією на такі акції, щоб показати що абсолютна більшість громадян не погоджуються з такими заходами, він називає «фашистами» та «бандерівцями». [33]. 16 лютого 2021 року Служба Безпеки України оголосила блогеру підозру у державній зраді. Незважаючи на це, він залишався досить ваговою фігурою серед політичних блогерів в Україні аж до початку повномасштабного вторгнення Росії на територію України 24 лютого 2022 року. Головною причиною, через яку А.Шарій залишився популярним, є по-перше, мізерна, на той момент довіра населення до офіційних правозахисних органів, по-друге, повна легітимізація серед свого «ядерного» електорату та довіра.

Наступним актором проросійської пропаганди в Україні, яке буде розглянуте в даному дослідженні буде новинний онлайн портал «Страна UA». Його заснував в 2016 році відомий скандальний журналіст – Ігор Гужва. І. Гужва був відомий своїми провокативними та антиукраїнськими поглядами до та на початку російської агресії проти України 2014 р. Цю риторику і перейняло дане видавництво. На даний портал, як і на особисті аккаунти провідних працівників «Страни UA» у 2021 році були накладені санкції РНБО. Це унеможливило аналіз першоджерел, тому, як і у випадку з

аналізом попереднього Youtube-каналу, будуть братися вторинні джерела, в яких є пряме посилання на оригінал.

На 5-ту річницю подій Революції Гідності на сайті «Страна UA» виходить стаття, в якій розкривається «сенсаційна» інформація. З даними редакції смерть перших майданівців Сергія Нігояна та Михайла Жизневського була спровокована не бойовикам «Беркут», а, нібито, самими протестувальниками. Про цю статтю спростовуючу роботу робить, вже згадана раніше, громадська організація «Stop Fake». [34]. У ній журналісти підмічають спільні риси, які співвідносяться з інформаційною пропагандою Росії. Так, вони посилаються на їх анонімну інформацію, яку отримали від людини, яка на момент написання статті працювала в київській прокуратурі. Ця інформація, нібито, свідчить, що бійці спецпідрозділу «Беркут» ніяк не могли вбити Сергія Нігояна. [34]. Щодо смерті Михайла Жизневського у «Страни» теж є інакша версія. В якості аргументу вони приводять відео, на якому, ніби-то, видно М. Жизневського. З позиції, яку займала людина, яким, зі слів кореспондентів, був Михайло, неможливо було отримати поранення з боку «Беркуту». Вони пояснюють це тим, що представники правоохоронних органів стояли в той момент на таких позиціях, з яких нереально було влучити по протестувальнику. З іншого боку, кореспонденти «Страни UA» вважають, що з вулиці Грушевського, яку на той момент займали протестувальники, зробити це було набагато легше. [34].

Видання «Страна UA» має також своє власне бачення розгорнутої Росією війни на Донбасі. В своєму дописі в 2019 році, згадуючи події 2014 року, вони пишуть: «Після втечі Януковича в містах південного сходу тривав Антимайдан. Який закінчився відходом Криму під Росію і війною на Донбасі - між прихильниками і противниками нової київської влади. Останніх підтримала Москва, забезпечивши зброєю і військовими фахівцями.

По суті це було продовження Майдану іншими засобами. Протистояння перенеслося з Києва на Донбас і набуло ще кривавішого характеру.» [35]. У цих словах так само вбачається кластер який стосується як і патерну та

дискурсу інформаційної російської пропаганди, так і акторів цієї пропаганди, які її розповсюджують через мережу Інтернет.

Щодо надання Православній Церкві України Константинопольським патріархатом Томосу про автокефалію у 2019 р., кореспонденти «Страни UA» мають дуже суміжну з Анатолієм Шарієм позицію. Починаючи з 2018 року, у всіх своїх дописах на релігійну тематику, вони так чи інакше висміювали цю ідею, критикуючи тодішню владу, яка активно сприяла наданню цього документу. Так, в назвах та заголовках своїх дописів вони кореспонденти «Страни» використовували аббревіатуру «УПЦ ПП», що під собою має на увазі «Українська Православна Церква Петра Порошенка». [36]. Також вони продовжували просувати тези про втручання держави у справи церкви, яке може призвести до розколу релігійного світу в Україні. При цьому це не нова віха, в контексті розповсюдження пропаганди. Такі розмови велися ще з кінця минулого століття. Тож, Константинопольський патріархат цим кроком лиш розв'язав проблему визнання православних в Україні, що не бажали коритися Москві, чому активно протидіяла РПЦ-МП та її структури в Україні

Серед усіх кореспондентів онлайн видання «Страна UA» більше усіх виділяється Олеся Медведєва. Вона веде власний блог на платформі «YouTube», який називається «Ясно. Понятно» та налічує мільйон та двісті тисяч підписників. [37]. В цьому блозі виходять відео-реакції на усі «найгарячіші» політичні події в Україні. Олеся Медведєва починала свою кар'єру працюючи в політичній партії під назвою «Успішна країна», яка очолювалася Олександром Клименком, экс-міністром доходів і зборів у уряді Миколи Азарова. З 2018 року, певний час вона була ведучою YouTube-каналу «KlymenkoTime». Після того, як проект «Успішна країна» зазнав невдачі, вона перейшла працювати до «Страни UA» і стала вести їх відеоблог.

У березні 2019 року Олеся Медведєва відвідала окупований Крим, де зняла три сюжети, які розповідали про те, як змінилося життя півострова та його

мешканців після окупації. При цьому, у цих відео вона усюди усіяко уникає формулювання «Росія окупувала Крим». При кожній нагоді вона називала це «Крим відокремився від України». Такі тези також досить сумісні із головною пропагандистською лінією Росії. Третій сюжет абсолютно повністю присвячений російській розбудові півострова. Вона каже: «Росія вкладає в регіон величезні гроші, будуючи Кримський міст, трасу «Таврида», Сімферопольський аеропорт, лікарні, дитячі садки – все це буквально зводиться з нуля. За п'ять років Росія вклала в Крим грошей більше, ніж Україна за попередні двадцять три». [37]. При цьому в цьому ж відео жодного разу не згадується, що півострів опинився під санкціями, що всі великі міжнародні бренди звідти виїхали. Також, жодного разу не було згадано те, що туристичний бізнес опинився у великій кризі через окупацію. За даними Інтернет-видання «Promote Ukraine Media» з 2010 по 2014 року український Крим приймав приблизно 5-6 мільйонів відпочивальників на рік [38], в той час як кількість відвідувачів півострова різко зменшилась після окупації. Так в 2019 році окупований Крим відвідало не більше ніж 3 мільйони відпочивальників, що є втричі менше ніж було до 2014 року.

Як і всі проросійські актори пропаганди в Україні, О.Медведева має і своє власне тлумачення того, як саме потрібно відзначати день 9 травня. 10 травня 2021 року на власному Telegram-каналі вона робить допис із наступним вмістом: «ДЕНЬ ПЕРЕМОГИ разом із телеканалом «Інтер» відзначили 11.5 мільйонів осіб (!). За низкою показників «Інтер» вийшов цього дня в лідери українського телефіру серед усіх українських телеканалів. А все тому що День Перемоги СПРАВЖНЄ народне свято України... Спроби особливо упоротих зігувальників та їхніх господарів очорнити цей день не спрацювали і будуть невдалими у майбутньому!». [39]. Дана цитата також відгукується з наведеними вище акторами пропаганди. Усі вони працюють на ту саму, українофобну, аудиторію.

Але є окремий патерн діяльності О.Медведевої, який вирізняє її від інших проросійських блогерів. Вона активно апелює до того, що в Україні постійно

порушуються свободи людини, а саме свобода слова. Так, в квітні 2019 року, за декілька місяців до прийняття нової редакції «Закон про забезпечення функціонування української мови як державної», на каналі «Ясно.Понятно.» виходить відео. Головною ідеєю цього відео є дискредитація цього самого закону, яка базується на нападі на свободу слова. В самому ж відео О.Медведева використовує ті самі аргументи, які так само просуває й російська пропаганда. Вона стверджує, що результатом утвердження та підписання цього закону стануть: абсолютна заборона російської мови у публічних місцях, відмова в обслуговуванні та лікуванні осіб, які не володіють українською, наявність мовних інспекторів, штрафи та навіть ув'язнення за використання російської мови. Це практично ті самі тези та наративи, що використовували російські пропагандисти. [40].

Окремою складовою її дорікань до дотримання свободи слова в Україні – є спільні з телеканалом «НАШ» ефіри на дану тематику. На одному з них О.Медведева напряду каже, що : «визначення критеріїв маніпулятивності засобів масової інформації, які буде передбачено законопроектом, анонсованим міністром культури, молоді та спорту Володимиром Бородянським, — це тиск на свободу слова». [41]. Подібних дорікань було ще дуже багато. Ще один з найвідоміших публічних виступів кореспондентки на дану тематику в 2019 році відбувся на слуханнях про безпеку журналістів. Там, вона дорікала представникам української влади щодо існування Інтернет-порталу «Миротворець» та наявності її особистих даних там. [41]. «Миротворець» - це сайт, який досліджує ознаки злочинів проти національної безпеки України. Також на цьому сайті наявний список людей, які так чи інакше спричиняли про нацбезпеки України певні злочини. Факт існування цього сайту вже є зазіханням на порушення свобод людини, на думку О.Медведевої. До речі, причиною наявності її даних на цьому сайті є інформація, за якою Олесі Медведева була учасницею проросійських мітингів в місті Горлівка (але ніяких доказів цьому не надається). [41].

І останньою акторкою проросійської інформаційної пропаганди, яка буде розглянута в цьому розділі є колишній адвокат Тетяна Монтян. Закінчивши Московський державний університет ім. Ломоносова за спеціальністю «Конституційне право», вона переїхала в Київ і почала там працювати адвокатом. На ранньому етапі кар'єри вона мала чітку проукраїнську та проєвропейську позицію. Такі висновки можна зробити на основі справ, в яких вона брала участь. Так, вона стала адвокатом 19 членів «Української національної асамблеї – Української народної самооборони», які були учасниками акцій «Україна проти Кучми», що розгорталася протягом 2001 року. Також вона особисто захищала і лідера цього руху Андрія Шкіля. У 2002 році, за таку активну, опозиційну до влади роботу, прокуратура м. Києва порушила проти неї кримінальну справу. Її обвинувачували у тому, що вона, нібито, чинила опір співробітникам правоохоронних органів, та вдарила конвоїра під час судового процесу. Сама вона вважала цю справу сфабрикованою проти неї з певних політичних причин. [42]. Також брала безпосередню участь у подіях Помаранчевої Революції. Т.Монтян була одною з співзасновників громадської організації «Пора!», яка була активним учасником подій Помаранчевої Революції. А під час повторного другого туру президентських виборів 2004р. відповідала за протидію фальсифікаціям у Миколаївській області.

Але докорінно іншу оцінку ситуації мала Т.Монтян стосовно Революції Гідності. На офіційній сторінці своєї партії, яку вона створила в 2012 році під назвою «Спільна дія», вона оприлюднює статтю під назвою «Не війна, а договірняк». Ця стаття цікава з декількох сторін для даного дослідження. По-перше, називаючи нову українську, постмайданну владу «олігархічним бунтом», вона промовляє наступне : «Людям втьом'яшують патріотизм, при цьому ніхто не пояснює, що вони гинуть за фінансові інтереси Порошенка, Коломойського, Львовчкіна, Фірташа та іже з ними інспіраторів олігархічного бунту під назвою "Майдан"! Майданери розвалили країну, розв'язали громадянську війну, яка плавно переросла в гібридну. І замість

клептоманів привели до влади мародерів-людоджерів, які бадьоро дожирають трупик України. Ось і все, що відбувається!» [43]. Тут ми бачимо знову схожі кластери, які співзвучні як з російською інформаційною пропагандою, так і з порядком денним українських проросійських блогерів. Вона не визнає нову владу, що прийшла в 2014 р., вважає її грабіжницькою та ганебною. Покладає усі майбутні незгоди України саме на неї. Тетяна Монтян також критикує політику можновладців, які прийшли до влади після перемоги революції щодо відсторонення колишнього президента України Віктора Януковича. Вона каже : «Ті, хто прийшов до влади, навіть не потрудилися організувати хоч поганенький, хоч юридично убогий - але імпичмент Януковичу! Дуже поспішали посадити свої зади на табуретки і почати мародерствувати!» [43]. Монтян невілює усі перемоги Майдану, здобуті кров'ю протестувальників, і протиставляє це не впровадженню процедури імпичменту людині, яка вже на той момент перебувала за кордоном, і самочинно відсторонила себе від виконання обов'язків голови держави.

Особливу точку зору Т.Монтян також виокремлює щодо розпочатої весною 2014 року російсько-української війни. Вона пише: «Яка війна?! Це договірняк! З метою підзаробити. Мене розчулює, як можна вимагати санкцій від Європи й Америки щодо "агресора Росії", якщо порошенківський завод "Рошен" чудово працює в російському місті Липецьку!

Якщо купують для АТО КамАЗи, а КрАЗи сидять на 3-денному робочому тижні через те, що немає замовлень, це як?... Тож коли я кажу "договорняк" - анітрохи не перебільшую: у кожного своя вигода. Нашій владі треба злити "майданерів", щоб вони не дай бог не повернулися, перемолоти їх на гарматне м'ясо.

І якщо є в країні достатня кількість самогубців, які вважають героїзмом загинути заради простої зміни свого рабовласника, так само, як у Росії є достатня кількість несамовитих, які за бабло готові здохнути в чужій країні, - чому б їх не утилізувати, а попутно на цьому ще й заробити! Відмінна бізнес-операція.» [43]. В цьому уривку видно, як особа знецінює

подвиг українських військових, які, здебільшого, добровольцями пішли захищати Україну навесні 2014 р. Також, звинувачує тодішнє керівництво держави, яке, нібито, розв'язало війну на Сході України задля власної вигоди.

Т.Монтян з того моменту двічі перетинала кордон України та Росії, для того щоб у подальшому потрапити на територію так званої «Донецької народної республіки», частини України, яка була окупована. Цю поїздку Т.Монтян активно афішувала на своїй сторінці в Facebook. Офіційною причиною візиту адвокатки, вона називала «вирішення проблемних питань з військовополоненими». Насправді, Т.Монтян провела ряд зустрічей з ватажками сепаратистів з так званих «ЛДНР». На фотографіях, які вона викладала в мережу видно, що бесіда між ними ведеться в абсолютно дружній атмосфері. Резюмуючи цю подорож, вона ще раз звинуватила українську владу, в тому що на ній висить тягар відповідальності за розпочату війну на Донбасі, і спробувала сформулювати бачення людей, які проживають в цих незаконних псевдореспубліках. Вона резюмувала: «До Росії тут хочуть хіба що абсолютно упороті - адекватні розуміють, що ніякій Росії український Схід не потрібен». [44]. Після цієї поїздки анкета Тетяни Монтян потрапляє на цифровий портал «Миротворець». Приблизно через півроку після цього вона виїхала з України, та переїхала до Росії. Багато разів приїздила до тимчасово окупованого Донецьку.

З цим містом і пов'язаний наступний інформаційний кластер, який стосується відношення блогерки-правозахисниці, до «Дня перемоги». По-перше, на своїй інформаційній сторінці в «Telegram», 9 травня 2021 року вона викладає допис із наступним змістом: «Зелебобіки не були б зелебобіками, якби не скористалися своєю нинішньою вседозволеністю і не реалізували-таки давню мрію всіх правителів Салорейха - скасувати 9 Травня. Якщо точніше, згідно з указом Зеленського 9 травня тепер відзначатиметься День Європи.» [45]. По-друге, в цей же день в Донецьку вона вийшла на акцію «Безсмертний полк» з портретом дідуся чинного президента України Володимира Зеленського.

Т.Монтян так це коментувала: «Нехай хоч дідусь прогуляється в «Безсмертного полку», поки його онук влаштовує шабаш СС «Галичина» посеред Києва». [46]. В цьому уривку яскраво ілюструється особиста позиція блогерки. Вона багато в чому стикається з акторами інформаційної російської пропаганди.

Абсолютно схожу позицію з іншими проросійськими блогерами Тетяна Монтян має по відношенню про надання ПЦУ автокефалії. Так, під час одного зі своїх відеоблогів на платформі «YouTube», який налічує десятки тисяч підписників вона висловлює свої думки з приводу даної події. Т.Монтян каже: «Ти що, думаєш, від цього труби самі відремонтуються? Або економіка вгору попре?» [47]. Інакшими слова, вона нівелює значущість цього рішення для релігійно-культурної української спадщини, апелюючи що цим усі нагальні проблеми суспільства все одно не вирішаться. Пізніше, в цьому ж відео вона додає, що весь процес отримання Томосу був повністю проведений під командуванням Державного Департаменту США. [48].

На закінчення, ми розглянемо її висловлювання щодо вакцинації українців російською вакциною. По-перше, в інтерв'ю російським медіа вона почала говорити за російськими наративами те, що українці побоюються вакцинуватися західними вакцинами, через їх, нібито, велику кількість побічних ефектів. [49]. По-друге, вона так само, як і інші українські проросійські блогери висловлювала припущення, що влада України не закуповує російську вакцину виключно з політичних міркувань, а не через те, що вона була не достатньо досліджена.

Висновки до розділу 2

Аналіз даного розділу багато в чому орієнтувався на опис поняття інформаційної війни та того, як мережа Інтернет за допомогою своїх механізмів впливає на розповсюдження інформаційної пропаганди. Це напряду вплинуло на зріст популярності блогерів, діяльність яких була розглянута в цьому розділі. Так, Анатолій Шарій, Тетяна Монтян та Олеся Медведєва зіграли важливу роль у поширенні наративів, які багато в чому

співзвучні з російською пропагандою, саме в контексті «гострих» питань щодо України.

Дані блогери, хоч і називаються себе українцями, та вважаю себе проукраїнськими поширюють російський інформаційний порядок денний. Їх відмінності від російських пропагандистів, здебільшого, полягають у юридичному статусі та особистій історії, але методологія впливу та основні меседжі часто перетинаються, зокрема, в спробах легітимізувати "російський світ" і знищити українську національну ідентичність.

Приклад даних блогерів, який був наведений в цій праці, дає змогу спостерігати як соціальні мережі та доступність цифрових майданчиків можуть сприяти швидкому розповсюдженню дезінформації, яка в свою чергу матиме серйозні соціальні, або, навіть, політичні наслідки. Саме про такі наслідки й буде йти мова у наступному розділі.

Підсумовуючи, можу ще зазначити, що ці актори проросійської пропаганди використовують свою популярність для формування та маніпулювання громадської думки.

Розділ 3. Вплив акторів проросійської пропаганди в Україні на результати парламентських виборів 2019 року та місцевих виборів 2020.

Після революції Web 1.0 соціальні мережі почали відігравати важливу роль в політичному житті багатьох країн, в тому числі і України. Із зростанням цифрової ери та широким доступом до Інтернету традиційні методи політичної комунікації та агітації зазнали глибоких змін. Ці платформи, які ще хтось давно вважав простором для розваги та соціалізації, сьогодні еволюціонували, і стали реальним інструментом впливу на громадську думку та виборчі процеси. Важливість цього результату підтверджується численними дослідженнями та реальними виборчими кампаніями по всьому світу.

Підтвердженням цих слів може слугувати факт активного використання соціальних мереж на виборах в президенти США в 2008 та 2012 роках. Так,

Барак Обама став, по суті, першопрохідцем, в контексті залучання переваг соціальних мереж у свою передвиборчу компанію. Про такі переваги в своєму дослідженні на дану тематику Юлія Решітько пише наступне: «Оскільки демократична політична платформа (політика Демократичної партії, яку представляв Обама) передбачає орієнтацію на соціальні потреби населення, захист прав національних, релігійних, інших меншин та навколишнього середовища, волонтерську справу політичним лідерам демократам задля отримання високого рівня підтримки електорату необхідно вибудувати конструктивний діалог, заснований на позиціях рівності усіх громадян, можливості урахування думки кожного та внесення нових пропозицій. Політтехнологи команди Б. Обама вбачили соціальні мережі найкращим каналом налагодження проголошеної системи взаємодії із виборцями типу «знизу догори»: ініціативи та прохання від громадян, висловлені на офіційних сторінках Барака Обама в соціальних мережах та Інтернет-порталах, оперативно розглядались керівництвами штабів кандидата, і на їхній основі вибудовувалась нова передвиборча програма та проводилась діяльність, яку хотіли бачити виборці.» [50]. Саме ось цей тип взаємодії із виборцями «знизу догори» надає найбільшій переваги соціальним мережам. Окрім комунікаційної складової, я вважаю за доцільне виокремити ще один принципово новаторський аспект взаємодії. З давніх-давен, майже в усьому світі, політики вважалися привілейованим класом населення, які фактично майже не взаємодіяли напряму зі звичайним населенням. Здебільшого це ствердження базувалося лише на одній причині – особистісна безпека. Політик – офіційна особа-представник політичної еліти держави. Він, так чи інакше, відіграє важливу роль у формуванні політичного порядку денного країни, або він є частиною опозиції, які теж формує свій порядок денний. Що у перших, що у других є як багато шанувальників, їх електорат, так і багато недругів. Деякі з них можуть бути радикально не згодні з їхніми словами або діями. Ця незгода може так чи інакше перерости у фізичну небезпеку для політика. Своєю чергою, соціальні

мережі відкривають можливість прямої комунікації між політиками та суспільством без будь-яких загроз для перших. Це і створює між ними канал для взаємодії, який був неможливий раніше.

Також, відкритість соціальних мереж та можливість прямої комунікації із суспільством допомагає менш відомим та впливовим політикам, яким не присвячується достатня кількість уваги на платформах традиційних ЗМІ заявити про себе та свої цілі. У своїй минулорічній курсовій роботі, які була написана на схожу тематику, я приводив приклад з президентських виборів 2008 року в США, який досить влучно підійде і зараз. Дослідження, яке провела група Суніла Ванатта з Fox School of Business було зосереджено на виявленні будь якого впливу блогів на платформі «YouTube» на перехід подій цих самих виборів. Так, дослідження виявило, що один з представників Республіканської партії Рон Пол обійшов свого візаві на праймеріс в одному штаті на пост в Сенаті, незважаючи на те, що другий був більш впливовішим політиком та частіше з'являвся на традиційних ЗМІ. [51]. Рон Пол, користуючись здебільшого соціальними мережами (передовсім, «YouTube») зміг невілювати нестачу уваги від електорату, та в результаті виграти праймеріз. Можемо дійти висновку, що можливості Інтернету та соціальних мереж відкривають дорогу для «непопулярних» політиків, в контексті їх просування.

В світі сучасних технологій Інтернет-блогери стають інфлюенсерами нарівні з офіційними представниками влади та традиційними ЗМІ з величезним кредитом довіри. Вони просувають свій світогляд, політичні погляди та порядок денний в маси, які схильні до прийняття їх думки. Дуже часто, такі погляди можуть бути достатньо заангажованими, або, взагалі, бути частиною пропаганди. На жаль, в контексті нашого дослідження розглядаються випадки, де блогери стають акторами інформаційної проросійської пропаганди в контексті війни між Росією та Україною, що може фатально вплинути на національну безпеку нашої держави. Блогери, які були

розглянути в контексті цієї роботи мають чималу кількість підписників в соціальних мережах. Так, Анатолій Шарій в сукупності на усіх Інтернет платформах має аудиторію більше ніж на 6 мільйонів підписників. «Страна UA» з урахуванням усіх соціальних мереж має понад 3 мільйони підписників. І на Тетяну Монтян в «Telegram» та «YouTube» підписані понад 700 тисяч людей. Абсолютна більшість з цих підписників є громадянами України. Тож, неможливо не зазначити, що згадані інфлюенсери мають значний вплив на думки деяких сегментів сучасного українського суспільства, особливо в період між 2014 роком та початком 2022-го.

3.1 Вплив акторів проросійської пропаганди в Україні на результати парламентських виборів 2019

Оперуючи вищезазначеними фактами, вважаю за доцільне перейти до розгляду фактичного втручання блогерів у політичне виборче життя України на прикладі парламентських виборів 2019 року.

Почнемо з Анатолія Шарія. Після президентських виборів 2019 року, де він до оприлюднення результатів 1 туру агітував голосувати за представника проросійської партії «Опозиційний Блок» Олександра Вілкула, А. Шарій вирішує створити власну партію. Робить він це 6 червня 2019 року на день журналістики, цим символізуючи свою приналежність до цієї професії. У своєму відеозверненні на власному каналі він промовляє наступне : «Політична партія Анатолія Шарія йде на вибори у парламент. Ми йдемо карати вогнем і мечем і ми нічого не втрачаємо. Ми можемо пройти, а можемо не пройти. Якщо ми не пройдемо, то ми не помремо. А якщо ми пройдемо, то це буде найвеселіше після обрання Зеленського». [52]. Він виокремлює себе та свою партію як незалежну не від кого. Крім того, він апелював до успішного електорального досвіду новообраного Президента, який також позиціонував себе як людину, яка не була пов'язана з попередньою політичною елітою та прагнула вжити жорстких заходів щодо

своїх попередників. Усі гроші, які він та його партія витратили на передвиборчу компанію були взяті з пожертвувань його ж аудиторії. Коментуючи цей аспект та список партії, пізніше того ж вечора він пише у своєму Telegram-каналі : «Повторюся - у списку партії ви не побачите жодного політика. У списку будуть виключно нові обличчя, зайняті в життях абсолютно різними справами. Військовослужбовці, бізнесмени, програмісти, журналісти, спортсмени, домогосподарки. Можливо, буде один мій близький друг, якого можна при великому бажанні приписати до «колишніх», але він не політик і ще не вирішив. Ось так. І, звісно ж, жодних олігархів і жодних залучених коштів. Мені здається, це видатний і класний експеримент» [53]. Після оголошення про створення партії, А. Шарій волів очолити її виборчий список, але Центральна виборча комісія не допустила блогера до виборів, посилаючись на те, що А. Шарій не проживав в Україні на той час вже понад 5 років. Тож, партію очолила його дружина – Ольга Шарій. Під час передвиборчої компанії, окрім щоденних відео на власному YouTube-каналі, які набирали мільйони переглядів, А. Шарій дуже часто з'являвся на каналах, які належали Віктору Медведчуку, це - «ZIK», «112» та «News One». Віктор Медведчук – був на той час одним з найвпливовіших діячів партії «Опозиційна Платформа За Життя» (далі – «ОПЗЖ»), яка сповідує схожі з А. Шарієм цінності. Це були єдині майданчики серед традиційних українських ЗМІ, які давали можливість А. Шарію висловлюватися на телебаченні. На цих виступах та у своїх відеоблогах він агітував голосувати за «нові» обличчя в політиці, які були присутні в його партії. Однак деякі з цих облич викликають певні сумніви, що до їх кандидатур. Перша, одна з головних помічниць А. Шарія – Антоніна Белоглазова. Вона, за даними розслідування порталу LB.ua, відвідувала АР Крим на річницю окупації півострова Росією. [54]. Також, разом з Анатолієм Шарієм свою кандидатуру намагався зареєструвати Андрій Ключев – віце-прем'єр в уряді Миколи Азарова, а також голова Адміністрації Президента Януковича під час подій Революції Гідності. На загал, ми бачимо картину, в якій А. Шарій вибудовує собі

команду, яка так як і він так чи інакше пропагують та розповсюджують російську інформаційну пропаганду. За офіційними результатами виборів 2019р. «Партія Шарія» не пододала прохідний бар'єр до парламенту, набравши 2.2% голосів. Водночас, це солідний та високий результат для партії, яка була створена за півтора місяці до виборів. Також, це створює певний прецедент, тому що абсолютно усі громадяни, які проголосували за дану партію – є підписниками одного й того ж YouTube-каналу Анатолія Шарія. А це більше ніж 300000 тисяч виборців, які прийшли на дільниці та проголосували. Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» проводячи опитування щодо голосування оприлюднила декілька цікавих фактів, які потребують додаткової уваги. По-перше, «ядерні» виборці партії Шарія – наймолодша вікова категорія, громадяни віком від 18 до 29. [55]. Ці цифри дуже дотичні до середнього віку глядача Шарія, якому в середньому 25 років. По-друге, серед виборців з незакінченою вищою освітою «Партія Шарія» набрала прохідний бар'єр. [55]. Люди, які не отримали повну освіту більш схильні до популізму та неправдивої пропаганди, адже не мають достатній багаж знань для аналізу. Такими людьми легше маніпулювати. По-третє, майже 70% з усіх виборців А. Шарія та його партії – жителі східно-південної частини нашої держави. Цей регіон завжди більше голосує за проросійські сили, через низку територіальних та історичних аспектів.

Онлайн – портал «Страна UA», який декларує себе як незалежне ЗМІ, офіційно не займав жодної сторони у передвиборчій гонці 2019р. Але, якщо проаналізувати соціальні мережі порталу, та особистий блог Олеси Медведєвої – можна знайти декілька спільних між собою тенденцій. По-перше, відкрита ненависть до влади часів президенства Петра Порошенка та його антиросійської позиції. Агітуючи її підписників йти на виборчі дільниці, вона також написала наступне: «Друзі, завжди так. Ми голосуємо, політики виявляються політиками (яка несподіванка) і не виконують своїх обіцянок. «Старі» - прокралися, наприймали безглузких законів, брали бабло або

взагалі не ходили на роботу в Раду. «Нові» - якісь х@ри з бугра, коті в мішку, незрозуміло звідки і що за люди, вони нічого конкретного не пропонують. Так, усе саме так. Але настав час робити вибір і нести відповідальність за нього. Такий ось тягар демократії.» [56]. В цьому уривку можна прослідкувати абсолютно прямий меседж : не голосуйте за «стару владу» - вона була корупційною, але також не голосуйте й за нову – тому що вона некомпетентна та немає досвіду в політиці. Вона обходить тільки один політичний табір в цій промові – це проросійські політичні партії. Аналізуючи соціальні мережі «Страна UA», я не знайшов жодної критики на адресу російськоорієнтованих партій. Також О.Медведева поширювала меседж про «реванш» Петра Порошенка після його поразки на президентських виборах за декілька місяців до того. Вона писала: «У мене є стійке переконання, що з реваншем Порошенка борються лише деякі ЗМІ, зокрема Страна, Портнов і кілька блогерів. А робити це повинна нова влада, яка натомість іде по стопах «шоколадного». Рейтинг Слуги народу впаде нижче 40%. Запам'ятайте цей пост.» [57]. Дане ЗМІ на прикладі О. Медведевою для своїх читачів формує певну парадигму світогляду. Попередня влада, яку уособлював п'ятий Президент України Петро Порошенко, постають як «крадії та корупціонери», які мають сидіти за ґратами. Нова влада має усіх причетних до попередників колишньої саджати в тюрми. Якщо вона цього не робитиме, то між новою та старою владою потрібно ставити знак «дорівнює». При цьому це «дорівнює» має абсолютно негативне обарвлення. Під час передвиборчого періоду медіа публікувала велику кількість матеріалу, яка так чи інакше дискредитувала та висміювала представників партій «Слуга Народу», «Європейська Солідарність» (особливо за «Закон про забезпечення функціонування української мови як державної»), «Голос» та інших, програма яких базувалася на проєвропейській та україноцентричній позиції. Хоча, звичайно даний аспект в контексті партії «Слуга Народу» потребує додаткового дослідження. При цьому російськоорієнтовані партії, на кшталт «ОПЗЖ» чи «Партії Шарія»

згадувалися лише в позитивному контексті. Це відбувалося як на онлайн-ресурсі «Страна UA», так і на їх офіційних сторінках в соціальних мережах. Особливо виражався на даному фоні «YouTube»-канал, на якому майже щоденно виходили відео, які знімала Олеся Медведєва. Ці відео щоденно дивилися десятки тисяч людей, тож дані відеоролики мали неабиякий вплив на світогляд та ідейну парадигму цих глядачів.

Тетяна Монтян також відкрито не агітувала за жодну з партій, які балатувалися на парламентські вибори 2019 року. Але, проаналізувавши декілька її висловлювань можна зробити деякі висновки щодо порядку денного, який вона пропагує. Так, Тетяна Монтян відповідаючи на питання щодо можливості формування монобільшості партією «Слуга Народу» пише наступне: «Усі страхи щодо монокоаліції як мінімум передчасні. Бо всім відомо, що де два українці - там одразу три гетьмани. А де монокоаліція - там з десяток угруповань усередині неї... Тому вся ця монокоаліція виключно номінальна. І ще не факт, що вона буде «моно», що соросята і дерьмократи піндостанські не дотиснуть-таки «Зельц» і не змусять його взяти в цю монокоаліцію «Голос». Тому не треба одразу впадати в істерику і паніку - там буде ціла купа ворогуючих угруповань, і всі - під парасольками «Слуг народу»». [58]. Маленька частина її репліки, що містить нецензурні та образливі висловлювання ілюструє усю палітру її політичних поглядів, які вона озвучує перед своєю аудиторією. Тут ми бачимо як вона просуває схожу з російською тезу, що усі проєвропейські українські партії – повністю підконтрольні уявним західним мільярдерам. Конкретно тут вона зазначає про Джорджа Сороса, який відомий тим, що допомагає розвивати демократичні політичні інститути по усьому світу. При цьому, які і усі вище проаналізовані актори проросійської пропаганди, вона уникає висловлювання критичних зауважень щодо діяльності або програми будь-якої проросійської партії. Це дивно, якщо врахувати той фактор, що партія «ОПЗЖ» зайняла друге місце за кількістю отриманих мандатів на парламентських виборах

2019 року. Дане відео, яке було проаналізоване має понад 70 тисяч переглядів. Абсолютна більшість глядачів, які дивилися дане відео і написали до нього коментарі абсолютно погоджуються з думкою Тетяни Монтян. При цьому за даними статистики YouTube-каналу Т. Монтян понад 70% її глядачів є українцями віком від 30 до 50 років. Отже, мають повне право голосувати на виборах.

3.2 Участь акторів проросійської пропаганди в Україні на результати місцевих виборів в Україні 2020 року та її наслідки

Місцеві вибори 2020 року були ще більш цікавими в контексті нашого дослідження. Адже результатом цих виборів стало фактичне отримання мандатів для партії, яку заснував один із досліджуваних нами акторів проросійської пропаганди в Інтернеті – Анатолій Шарій. «Партія Шарія» пройшла до низки місцевих рад у південно-східній частині України. Серед них є місцеві ради Краматорська, Одеси, Миколаєва, Запоріжжя, та Харкова. Цікавими були і методи їх агітації. «Партія Шарія» продовжувала використовувати свої перевірені методи привертання уваги та скандальності. Наприклад, у деяких їхніх рекламних матеріалах карта України була зображена без Криму, який окупувала Росія. Аналітики одразу вказали, що це дія була навмисною і провокаційною, мала на меті залучення проросійських виборців, на яких і розраховувала «Партія Шарія». Також ця політична сила намагалася залучити виборців, які втратили довіру до ОПЗЖ та «Слуги народу». Під час передвиборчої гонки А. Шарій активно критикував чинну владу та проєвропейську частину опозиції. Так, коли відомий незалежний журналіст Денис Бігус зробив розслідування, в якому довів що партія Анатолія Шарія фінансово має російській слід, А. Шарій в свою чергу так на це відповів: «Замовній мавпі Бігусу дали чергове завдання - викинути якийсь бруд про «Партію Шарія» перед виборами. Сподіваюся, там буде *відео нецензурного характеру* або агент ГРУ РФ, який сидить спиною до камери і розповідає, як передавав валізи з Москви. Вартість замовлення, за мою

інформацією - 50000 доларів США. У Бігуса програма «Наші гроші». Так це саме «ваші гроші», 50 шматків бюджетних ваших грошей. Відпрацюй так, щоб усі побачили, як у хриплого замовника горить» [59]. Дане висловлювання орієнтоване також проти чинного президента Володимира Зеленського та його апарату, про що і свідчить останнє речення. При цьому Анатолію Шарію абсолютно не цікаво занурюватися у біографію Дениса Бігуса, який неодноразово робив сюжети і про команду чинного голови держави, які викривали корупційні схеми всередині апарату Офісу Президента. А. Шарій неодноразово вдавався до публічного висловлення неправдивих фактів, задля того щоб збільшити свої рейтинги в контексті переглядів його відео та для того, щоб ЗМІ більше його згадували та про нього говорили.

Інформаційний портал «Страна UA» як і в 2019 році формально, не агітували за жодну з політичних партій під час передвиборчого періоду. Але так само як і на парламентських виборах, на місцевих виборах 2020р. вони чітко розставляли пріоритети у висвітлюванні тих чи інших політичних сил та чітко надавали їм оцінки, тим самим висловлюючи свою власну позицію. Так влітку та восени 2020 року вони найактивніше з усіх інформаційних матеріалів висвітлювали «плівки Андрія Деркача». Андрій Деркач – український політик, який неодноразово був звинуваченим у роботі на російські спецслужби, зокрема на ФСБ. Він, в свою чергу, оприлюднив низку записів розмов часів президенства Петра Порошенка з іншими високопосадовцями з усього світу, зокрема з В. Путіним та Джоозефом Байденом. Ці плівки мали викрити «закулісні ігри» п'ятого президента України. Так у розмові з В.Путіним вже після анексії Криму та початку АТО на Донбасі ми чуємо достатньо дружню розмову між двома президентами, країни яких знаходяться у конфлікті. В розмові з Дж.Байденом, П.Порошенко, нібито, погоджується на певні кадрові рішення, які любіють США, що по суті своїй є порушенням національної безпеки. Однак, жодна

комісія не підтвердила оригінальності цих плівок, а абсолютна більшість вважає їх підставними та неправдивими. Незважаючи на ці факти, «Страна UA» прагне представляти дані плівки виключно як правдиві. Так Олеся Медведєва пише про нібито розмову В.Путіна з П.Порошенком: «Тому що Порошенко вітає Путіна або ж мило з ним спілкується за кілька місяців після Дебальцевого може дивуватися тільки той, хто почав стежити за Порошенком з року так 2017-го. [60].

Насправді з усіх лідерів першого і другого Майдану П.Порошенко мав славу найбільш «проросійського». Бізнес у м.Липецьку, дружба з послом Росії М.Зурабовим, готовність до діалогу з В.Путіним, продемонстрована під час зустрічі в Нормандії 6 червня 2014 року, - усе це на початку правління Порошенка створювало враження, що ось він - «президент миру». [60]. Тут ми знову бачимо фрейм, які висвітлювала «Страна» за рік до цього, в якому вона звинувачує «стару» владу у всіх бідах країни. Через місяць після появи плівок, нібито, розмови П.Порошенка та В.Путіна, з'являються записи розмови П.Порошенка та Дж.Байдена. Так Олеся Медведєва пише вже про них: «Проаналізували свіжі плівки з розмовами Дж.Байдена і П.Порошенка. Безумовно, вони багато чого додають у скарбничку справи про держзраду проти Порошенка, яку було порушено ще після першої порції плівок. Ось тільки проблема в тому, що про розслідування цієї справи відтоді нічого не чути. Активність ДБР проявляє лише у зовсім іншій, прямо протилежній, справі - про незаконне прослуховування Дж.Байдена і П.Порошенка, викликавши, до речі, на допит самого А.Деркача (він про це заявив під час брифінгу). [60].

Іншими словами, влада за твердженням О. Медведєва, явно прагне не надавати ходу справі. Мабуть, побоюючись жорсткої реакції демократів США, які через близькі до себе ЗМІ вже заявили про неприпустимість «впливу на президентську кампанію в Америці». [61]. Тут ми бачимо і незадоволення «ною» владою. Повторюються ті самі наративи. При цьому

ні в першому, ні в другому випадку оригінальність плівок не піддається ніякому сумніву. Ось таким чином, відкрито не агітуючи за жодну з політичних сил «Страна UA» формує світогляд своїх читачів, в якому постійно критикуються політичні сили, які мають більш євроатлантичний напрям, а абсолютно уникається будь-яка критика проросійських політичних партій.

Тетяна Монтян під час передвиборчого періоду на місцевих виборах була менш активною, ніж на попередніх парламентських. Про це свідчить менша кількість постів та записаних відео на дану тематику на її офіційних каналах в соціальних мережах. Однак, на початку жовтня 2020 року на своєму YouTube-каналі вона записує і викладає відео дуже провокативного характеру. В ньому Тетяна Монтян розповідає наскільки сильно покращилось життя українців, які залишилися на окупованих територіях Донеччини. Вона говорить наступне: «Там відтворили СРСР 1950-х». «Замість реклами гондонів, прокладок і всякого г...а у них рекламують класичну музику». [62]. Це ніяк не піпадає під пряму агітацію на користь тієї чи іншої політичної програми чи ідеї. Однак, це може слугувати більш ширшою та хитрішою «зброєю» в контексті просування проросійської пропаганди. Такою, якою чи може зіграти на руку усім політичним силам, які більш схильні до діалогу з Росією. Це фактично могло повпливати на рішення великої кількості людей, адже дане відео на її каналі за 6 днів подивилося понад півмільйона людей.

Проміжні висновки до розділу 3

Основну увагу в даному розділі було приділено діяльності Анатолія Шарія, Тетяни Монтян та інформаційного порталу "Страна.UA" в умовах парламентських виборів 2019 р. та місцевих виборів 2020 р.

Анатолій Шарій, який створив власну політичну партію під час виборчих перегонів 2019 року, активно використовував свій вплив у соціальних

мережах, зокрема на YouTube, де його канал нараховує мільйони передплатників. А.Шарій пропагував альтернативну політичну агенду, але його партія не змогла подолати прохідний бар'єр, хоча і здобула значну підтримку. Незважаючи на це, через рік, вже на місцевих виборах його партія здобула мандати в низці міських рад в містах України.

Тетяна Монтян, відома своїми гострополемічними виступами і блогами, часто орієнтованими на «захист інтересів російськомовного населення» та критику української влади, також впливала на політичні настрої. Її відео і соціальні мережі використовувались для поширення специфічних політичних наративів, які часто не мали аналогів у традиційних ЗМІ.

«Страна.UA» відіграла особливу роль у передвиборчій агітації, публікуючи матеріали, що підтримували проросійські партії та критикували проєвропейську політику. Онлайн-портал часто висвітлював скандальні та сенсаційні новини, що дозволяло залучити широку аудиторію та впливати на електоральні настрої громадян.

Висновки

Головним висновком даної роботи, який наскрізною лінією проходить через усі три розділи є той фактор, що вплив Інтернету та соціальних мереж на політичне життя України є справді значним. Технологічний розвиток зміна Web1.0 на Web2.0 сприяв можливості для величезної кількості громадян вільно та безпечно поширювати свої думки в соціум. Причиною цього стало те, що контекст взаємодії людини з Інтернетом сприяв тому, що будь-який блогер-інфлюенсер, який мав велику кількість підписників міг зрівнятися за легітимність з будь-якою офіційною політичною особою. Як наслідок, цей новий статус к-во призвів до того, що проросійська інформаційна пропаганда стала з більшою долею позитивного сприйняття ставати дедалі більш легітимною.

Аналіз роботи також показав, що сучасні можливості соціальних мереж нівелюють теорію «спіралі мовчання». Це сприяє створенню середовища, яке заохочує маргіналів до висловлювання. Специфіка Інтернету надає можливість таким особам об'єднуватися, збільшуючи свій вплив. Таким чином, А.Шарій, Т.Монтян та О.Медведева поступово збільшували аудиторію, чий світогляд резонував з їх порядком денним. Також, було проаналізовано вплив інформацій на суспільством як симулякра за Жаном Бодріаром. Головний висновок, який було зроблено – це те, що сьогоднішнє обрамлення інформації та її видозміна, призвели до того, що інформація втратила першочергове смислове навантаження. Цим вміло і користувалися що російська пропаганда, що актори проросійської пропаганди в Україні. Вони будь-яку новину видозмінювали та подавали її так, щоб це співпадало з їх ідеологічним напрямком.

Окрема частина роботи була присвячена взаємодії офіційної російської пропаганди з українськими блогерами-інфлюенсерами, які її, видозмінюючи, розповсюджували вже для українського інформаційного ринку. Ці блогери називали себе українськими, або навіть проукраїнськими в деяких випадках. Але, їх погляди на такі питання як: події Революції Гідності 2013-2014рр., Анексія Криму та війна на Донбасі, Томос, вакцинація, «дня Перемоги», та інші, багато в чому сходяться з офіційною російською повісткою. Таким чином, дані актори пропаганди не відходячи від своєї, нібито, проукраїнської орієнтації просували російську пропаганду, роблячи її дедалі легітимною в очах українського суспільства.

В результаті, це призвело до того, що Анатолій Шарій – найбільш популярний за кількістю підписників з акторів пропаганди, які розглядалися в даному дослідженні, отримав реальний політичний успіх. Партія, яку створив А.Шарій набрала 2.2% голосів на парламентських виборах в 2019 році та отримала низку мандатів у місцевих радах таких міст, як: Миколаїв, Одеса, Харків, Маріуполь, Краматорськ, внаслідок місцевих виборів 2020 року. Навіть незважаючи на те, що й сам Анатолій Шарій не приймав участі у

виборах. Інші актори, незважаючи на те, що не обирали офіційно сторону для алітування на цих виборах, за своїм контентом чітко дали зрозуміти, яку сторону вони обирали. Що Олеся Медведєва, що Тетяна Монтян у своїх дописах та відео активно «лаяли» проукраїнських політиків та 5-го та 6-го президентів України.

Отже, було встановлено факт потужного потенціалу можливостей Інтернету та соціальних мереж, зокрема, у формуванні політичного життя в Україні. Усі поставлені у вступі завдання були вирішені. Подальше дослідження даних аспектів є критично важливим для розуміння розвитку майбутніх політичних процесів та національної безпеки України.

Список літератури:

1. Веб 1.0, Веб 2.0 і Веб 3.0: в чому відмінності та історія створення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cases.media/article/web-1-0-web-2-0-i-web-3-0-v-chomu-vidminnosti-ta-istoriya-stvorennya>. – Назва з екрана.
2. Найєм М. Встречаємося в 22:30 под монументом Независимости. Одевайтесь тепло, берите зонтики, чай, кофе, хорошее настроение и друзей. Перепост всячески приветствуется! [Електронний ресурс] / Мустафа Найєм. – Режим доступу: https://www.facebook.com/plugins/post.php?href=https://www.facebook.com/Mustafanayyem/posts/10201178184682761&show_text=true&width=500. – Назва з екрана.
3. A First Look at Communication Theory [Електронний ресурс] / Е.Ноель-Нойман. – Режим доступу: <http://www.afirstlook.com/docs/spiral.pdf>.
4. Fake News and Digital Journalism [Електронний ресурс] / Тандок Е. Дж. – Режим доступу: https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/4948550/mod_resource/content/1/Fake%20News%20Digital%20Journalism%20-%20Tandoc.pdf.
5. Бодрійяр Ж. Симулякри і симуляція [Електронний ресурс] / Жан Бодрійяр. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Jean_Baudrillard/Symuliakry_i_symuliatsiia.pdf.
6. Пилипчук Р. В. Інформаційна війна // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Роман Володимирович Пилипчук. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12460>.

7. Сунь-Цзи. Мистецтво Війни / пер. з давньокит. Григорій Латник. – Київ : Арій, 2014. – 128 с. – (Антологія мудрості).
8. Горбань Ю. О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України [Електронний ресурс] / Юлія Олегівна Горбань. – 2015. – № 1. – С. 136-141. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_1_21.
9. Абаринов В. «Русский мир», беззмістовний і нещадний. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26861980.html>.
10. Київський міжнародний інститут соціології: Звіти та дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=236>.
11. Вуєць П. «Безсмертний полк». Білорусь і Казахстан кажуть «Ні!». А ми?. *ГЛАВКОМ*. URL: <https://glavcom.ua/country/society/bezsmertniy-polk-bilorus-i-kazahstan-kazhut-ni-a-mi-591261.html>.
12. Лизанчук В. Язык – основа безопасности украинской нации. *Зеркало недели | Дзеркало тижня | Mirror Weekly*. URL: https://zn.ua/EDUCATION/yazyk__osnova_bezopasnosti_ukrainskoy_natsii.html.
13. Про засади державної мовної політики : Закон України від 03.07.2012 р. № 5029-VI : станом на 1 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17#Text> (дата звернення: 03.06.2024).
14. Usage Statistics and Market Share of Ukrainian for Websites, June 2024. *W3Techs - extensive and reliable web technology surveys*. URL: <https://w3techs.com/technologies/details/cl-uk->.
15. Лазоренко О. ІНФОРМАЦІЙНИЙ СКЛАДНИК ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ. *Wayback Machine*.

- URL: <https://web.archive.org/web/20160819095517/http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/17s-1454495122.pdf>.
16. Ukrinform. Терор як покликання: як з 2014 втілювалася «Доктрина Герасимова». *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3539666-teror-ak-poklikanna-ak-z-2014-vtiluvalasa-doktrina-gerasimova.html>.
17. Хто такі тролі, як їх розпізнати в соцмережах та що робити, якщо до вас у коментарі прийшов троль?. *behindthenews.ua*. URL: <https://behindthenews.ua/pravda/hto-taki-troli-yak-yih-rozpiznati-v-sotsmerezjah-ta-scho-robiti-yakscho-do-vas-u-komentari-priyshov-trol-406/>.
18. Щур М. Пропаганда Кремля у 2014 році. Нісенітниця і великі плани. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26771689.html>.
19. Україна заборонила мовлення 14 російських каналів. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26539960.html>.
20. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)": УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ від 28.04.2017 р. №133/2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1332017-21850>.
21. Голуб О. Сайти соцмереж як джерело інформації. *ms.detector.media*. URL: <https://ms.detector.media/sotsmerezhi/post/16123/2016-02-24-sayty-sotsmerezhi-yak-dzherelo-informatsii/>.
22. Три роки без «ВКонтакте»: скільки українців усе ще користуються соцмережами РФ. *hromadske.ua*. URL: <https://hromadske.ua/posts/tri-roki-bez-vkontakte-skilki-ukrayinciv-use-she-koristuyutsya-socmerezhami-rf>.
23. Про навчальну платформу | IRI Ukraine. *IRI Ukraine*. URL: <https://iri.org.ua/pro-navcalnu-platformu>.
24. Горбик Р. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ

- ВІЙНИ. *Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository*.
URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/167cb531-7880-4f69-ade8-cc2527be5351/content>.
25. Біографія пропагандиста: хто такий насправді Анатолій Шарій. *Radio Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/biohرافيya-propahandystahto-takyy-anatoi-y-shariy/31284788.html>.
26. Сафронов Т. ФЕЙКИ ШАРИЯ. Как Шарий покрывает убийц украинцев. Часть 1. *Militarnyi*. URL: <https://mil.in.ua/uk/blogs/fejku-sharyya-kak-sharyj-pokr-dl-8bvaet-ubyjcz-ukraynczev-chast-1/>.
27. Толя, ты обычный балабол. Шария уличили в распространении антиукраинского ролика. *DSNEWS*. URL: <https://web.archive.org/web/20190703170657/http://www.dsnews.ua/society/tolya-ty-obychnyy-balabol-shariya-ulichili-v-rasprostranenii-03072019085700>.
28. Медведчук та Шарій. Кампанія фейків про "російську вакцину". *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/medvedchuk-ta-sharij-kampaniya-fejkiv-pro-rosijsku-vaktsynu-i35806>.
29. Шарій А. Новости недогосударства:. *Telegram*. URL: <https://t.me/ASupersharij/5502>.
30. Шарій на замовлення УПЦ МП зняв фільм проти ПЦУ - Релігійна правда. *Релігійна правда*. URL: <https://religionpravda.com.ua/?p=59741>.
31. Шарій А. Да здравствует нацизм!. *Obozrevatel*. URL: <https://web.archive.org/web/20100719232101/http://obozrevatel.com/news/2010/7/15/378438.htm>.
32. Шарій А. С Днем Победы. Никакого не «примирения», а победы, ради которой погибли миллионы. *Telegram*. URL: <https://t.me/ASupersharij/78>.
33. Анатолій Шарій. 9 мая. Киев. Трэш, 2019. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8xM3a-p1ENg>.

- 34.Фейк: Видео “Страны” ставит под сомнение версию, что Михаила Жизневского убили силовики. *StopFake*. URL: <https://www.stopfake.org/ru/fejk-video-strany-stavit-pod-sommenie-versiyu-что-mihaila-zhiznevskogo-ubili-siloviki/>.
- 35.Десакрализация. Как Зеленский меняет отношение общества к Майдану. *StranaUA*. URL: <https://strana.today/news/234735-den-dostoinstva-i-svobody-2019-kak-izmenilos-mnenie-ukraintsev-o-evromadane.html>.
- 36.Порошенко про церковь. *StranaUA*. URL: <https://strana.ua/articles/analysis/136329-poroshenko-pomestnaja-tserkov-poluchit-li-ukraina-avtokefaliyu-dlja-tserkvi.html> (дата звернення: 03.06.2024).
- 37.Страна.ua. Как поменялся Крым и крымчане с 2014-го. Медведева отвечает | Чей Крым? 5 лет без Украины | Часть 4, 2019. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ov_9tAwBem8.
- 38.Окупований туризм. Як змінився туристичний потік в Криму?. *Promote Ukraine - голос України в ЄС*. URL: <https://www.promoteukraine.org/uk/okupovanyj-turyzm-yak-zminyvsya-turystychnyj-potik-v-krymu/>.
- 39.Медведева О. День Победы вместе с телеканалом «Интер» отметили 11,5 млн человек (!). *Telegram*. URL: https://t.me/Medvedeva_Olesya/4973 (дата звернення: 03.06.2024).
- 40.Страна.ua. Журналистам - тюрьмы. Netflix и YouTube - налоги. Идеи власти | ЯсноПонятно #379 by Олеся Медведева, 2019. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Luk1M3Af9KA>.
- 41.Рихліцький В. Обличчя «Страни.ua». Хто така Олеся Медведева?. *ms.detector.media*. URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/23805/2019-11-18-oblychchya-stranyua-khto-taka-olesya-medvedieva/>.

42. Проти захисника у справі УНА-УНСО Тетяни Монтян порушено кримінальну справу. :: khpg.org. *Інформаційний портал Харківської правозахисної групи.*
URL: <https://web.archive.org/web/20120903073353/http://khpg.org/index.php?id=1040150709>.
43. Монтян Т. Не война, а договорняк. *Спільна Дія.*
URL: <https://web.archive.org/web/20141218224118/http://sdiya.org/ne-vojna-a-dogovornyak-tat-yana-montyan.html>.
44. Голоднюк О. Кальмар мозга Монтян. *Цензор.НЕТ.*
URL: https://web.archive.org/web/20190722095041/https://censor.net.ua/resonance/314820/kalmar_mozga_montyan.
45. Монтян Т. Дня Победы в Украине больше нет, но есть День Европы. *Telegram.* URL: <https://t.me/montyan2/5066>.
46. Монтян гуляла по окупованому Донецьку з портретом діда Зеленського (відео). *ФОКУС.*
URL: <https://web.archive.org/web/20210604114529/https://focus.ua/uk/ukraine/482102-montyan-gulyala-po-okkupirovannomu-donecku-s-portretom-deda-zelenskogo-video>.
47. #МОНТЯН В АРХИВЕ. #МОНТЯН: Томос – ставка США на Порошенко – [10.01.2019 г.], 2021. *YouTube.*
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=eiWifr70P-0>.
48. Скандальная Монтян накинулась на Томос: пыль в глаза ради рейтинга. *znaj.ua.* URL: <https://znaj.ua/ru/society/202494-skandalna-montyan-nakinulasya-na-tomos-pil-v-ochi-zaradi-reytingu>.
49. Публицист Татьяна Монтян: Украинцы не хотят прививаться западными вакцинами из-за страха заболеть или умереть | Profile Russia. *Profile Russia.* URL: <https://profilerrussia.com/2021/03/16/pyblicist-tatiana-montian-ukraincy-ne-hotyat-privivatsia-zapadnymi-vaksinami-iz-za-straha-zabolet-ili-yumeret/>.

- 50.Решітько Ю. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ТА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ПІД ЧАС ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ В США (2008, 2012pp). *Міжнародне право*. С. 3–5. URL: https://doi.org/moz-extension://4faeffe1-1650-4ef0-8a24-1886be3563ef/content/web/viewer.html?file=http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/evpe_2013_7_34.pdf.
- 51.Wattal S. Web 2.0 and politics: the 2008 U.S. presidential election and an e-politics research agenda / S. Wattal, D. Schuff, M. Mandviwalla, C. Williams. *MIS Q* 34(4):669–688. 2010
- 52.РБК-Украина. Шарій створив партію під вибори в Раду: йдемо принижувати і карати. *РБК-Украина*. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/styler/shariy-sozdal-partiyu-vybery-radu-idem-unizhat-1559818402.html>.
- 53.Повторюсь - в списке партии вы не увидите ни одного политика. *Telegram*. URL: <https://t.me/ASupersharij/196>.
- 54.Федорів І. Список Партії Шарія. Кого мають перевірити спецслужби в першу чергу?. *LB.ua*. URL: https://lb.ua/news/2022/09/15/529459_spisok_partii_shariya_mayut.html.
- 55.Хто за кого проголосував: демографія Національного екзит-полу на парламентських виборах-2019. *Головна - Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва*. URL: <https://dif.org.ua/article/khto-za-kogo-progolosuvav-demografiya-natsionalnogo-ekzit-polu-na-parlamentskikh-viborakh-2019>.
- 56.Медведева О. Всем, кто завтра собрался не голосовать, так как боится, что сделает неправильный выбор и будет чувствовать ответственность

- и вину следующие 5 лет. *Telegram*.
URL: https://t.me/Medvedeva_Olesya/103.
- 57.Медведева.О. У меня есть стойкое убеждение, что с реваншем Порошенко борются лишь некоторые СМИ, в том числе Страна, Портнов и пару блоггеров. *Telegram*.
URL: https://t.me/Medvedeva_Olesya/67.
- 58.Гладков В. Монтян: Монозельца не бывает, тем более - в Раде | Политнавигатор. *Политнавигатор*.
URL: <https://www.politnavigator.net/montyan-monozelca-ne-byvaet-tem-boleev-v-rade.html>.
- 59.Шарій А. Заказной обезьяне Бигусу дали очередное задание - выбросить какую-то грязь про Партию Шария перед выборами. *Telegram*. URL: <https://t.me/ASupersharij/4813>.
- 60.Медведева О. Главред «Страны» Игорь Гужва комментирует опубликованную запись разговора Путина и Порошенко. *Telegram*.
URL: https://t.me/Medvedeva_Olesya/2080.
- 61.Медведева О. Проанализировали свежие пленки с разговорами Байдена и Порошенко. *Telegram*. URL: https://t.me/Medvedeva_Olesya/1974.
62. Донбас Реаліі. Записки з окупації. Монтян розхвалила життя в російській окупації. Що їй відповіли місцеві жителі? (рос.). *Radio Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30460263.html>.
- 63.Аристотель. О душе. *psylib.org*.
URL: <https://psylib.org.ua/books/arist01/index.htm>.
- 64.Policy Watch: Putin's Munich speech - UPI.com. *UPI*.
URL: https://www.upi.com/Business_News/Security-Industry/2007/02/16/Policy-Watch-Putins-Munich-speech/UPI-46031171640298/.

Анотація

Дипломної роботи

Тема ____ «ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: ЗРОСТАННЯ ПРОРОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ В УКРАЇНІ З 2014 ДО ПОЧАТКУ 2022 РОКУ»

Студента Урсулова Володимира Володимировича

4 курс, Політологія, ФСНСТ

Науковий керівник __ Єремєєв О.С.старший викладач кафедри політології НаУКМА

Рецензент _____

Захищена “ ____ ” _____ 200_ р. *(дата не проставляється)*

Короткий зміст роботи

Дана бакалаврська робота досліджує те, як фактор Інтернету та соціальних мереж впливає на політичне життя в Україні. Особлива роль в цьому дослідженні відводиться акторам проросійської пропаганди. Ці актори – блогери-інфлюенсери. Вони стали відомими завдяки можливостям новітніх технологій, а їх точка зору стала важливою в головах їх глядачів. В цій роботі була досліджена діяльність таких блогерів, як: Анатолій Шарій, Тетяна Монтян та Олеся Медведєва. Фактор їх популярності обгрунтовується завдяки декільком теоретичним працям, аналіз яких допомагає пояснити феномен їх популярності та легітимності серед своїх підписників. В цьому дослідженні використовувалися праці таких науковців, як: Жан Бодріяр, Елізабет Ноель-Нойман, Юлія Горбань та Оксана Мороз. Також, розглядалась роль інформаційної війни, яку розв’язала Росія проти України. Наявність цієї інформації допомогла провести певні паралелі між офіційною російською пропагандою та блогерами-інфлюенсерами, які ідеологічно є проросійськими. Були розглянуті парламентські та місцеві вибори в Україні в 2019-2020рр, як наслідок впливу цих блогерів на суспільство. Адже,

Анатолій Шарій створив власну партію, яка здобула мандати в декількох містах країни на місцевих виборах 2020 р.

Робота звертається до важливості національної безпеки України в секторі цифрових технологій, в контексті реагування, розпізнавання та протидії інформаційній пропаганді.